

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna vägar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

I en den 30 april 1943 dagtecknad proposition, nr 223, vilken hänvisats till andra särskilda utskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll,

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om allmänna vägar;
2) lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142);

3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 § lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom;

4) lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

5) lag om vad iakttagas skall i anledning av kronans övertagande av den allmänna väghållningen på landet; samt

6) lag om vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd;

dels föreslagit riksdagen att godkänna vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare; samt

2) förordning om statsbidrag till städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare, för tillhandahållande av mark för allmän väg m. m.;

dels ock anhållit om riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till stadga angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadga).

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehäft följande i anledning av propositionen väckta motioner, som jämväl hänvisats till utskottet, nämligen

inom första kammaren

nr 262 av herr *Andersson, Per*, m. fl.,

nr 266 av herr *Bodin* m. fl.,

nr 272 av herr *Sundberg*, m. fl.,

nr 273 av herr *Löfvander* m. fl.,

nr 274 av herr *Persson* m. fl.,

nr 275 av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl.,

nr 276 av herr *Lodénius* m. fl.,

- nr 277 av herr *Mannerskantz* m. fl.,
- nr 284 av herr *Ström, Fredrik*, m. fl.,
- nr 288 av herr *Albertsson*,
- nr 293 av herrar *Anderberg* och *Ahlkvist*,
- nr 299 av herr *Johanson, Karl August*, samt
- nr 300 av herr *Ericsson, Herman*, m. fl., ävensom

inom andra kammaren

nr 377 av herr *Fröderberg* m. fl., likalydande med motionen nr 262 i första kammaren,

nr 378 av herr *Lindmark* m. fl., likalydande med motionen nr 277 i första kammaren,

nr 382 av herrar *Hansson* i Skediga och *Andersson* i Vigelsbo,

nr 389 av herr *Staxäng* m. fl., likalydande med motionen nr 272 i första kammaren,

nr 390 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl., likalydande med motionen nr 276 i första kammaren,

nr 391 av herr *Gustafsson* i Lekåsa m. fl., likalydande med motionen nr 274 i första kammaren,

nr 392 av herr *Gustafsson* i Lekåsa m. fl., likalydande med motionen nr 273 i första kammaren,

nr 393 av herr *Gustafsson* i Lekåsa m. fl., likalydande med motionen nr 275 i första kammaren,

nr 394 av herr *Hedqvist*,

nr 405 av herrar *Lindahl* och *Pettersson* i Hällbacken,

nr 406 av herr *Pettersson* i Hällbacken m. fl., likalydande med motionen nr 288 i första kammaren,

nr 415 av herr *Andersson* i Malmö m. fl., likalydande med motionen nr 293 i första kammaren,

nr 416 av herr *Andersson* i Malmö m. fl., likalydande med motionen nr 300 i första kammaren,

nr 417 av herr *Johansson* i Torp,

nr 425 av herr *Lindahl* m. fl., likalydande med motionen nr 299 i första kammaren,

nr 426 av herr *Hällgren*, samt

nr 427 av herr *Hällgren*.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen framlagda författningsförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med redogörelsen för de ämnen, som beröras av motionerna. I fråga om de skäl, som motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, tillåter sig utskottet i huvudsak hänvisa till motionerna.

Inledning.

1938 års sakkunniga för utredning av vägväsendets förstatligande — i det följande kallade *vägförstatligandekommittén* — framlade den 9 april 1941 ett principbetänkande rörande frågorna om ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet, om det allmänna vägväsendet i städerna, om nya grunder för statsbidrag till städernas väg- och gatuhållning, om skyldigheten för de stadsliknande samhällena att tillhandahålla mark för allmän väg samt om sättet att förvärva rätt till mark för allmän väg m. m. Kommittén ansåg icke erforderligt att på detta stadium, då det gällde att skaffa underlag för det principiella bedömandet av frågan om statens övertagande av den allmänna väghållningen på landet, utforma texter till de författningar, som erfordrades för ett genomförande av kommitténs förslag i olika hänseenden.

Sedan infortrade yttranden över kommitténs förslag inkommit, blev frågan om ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet föremål för fortsatt beredning inom kommunikationsdepartementet. I uttalande till statsrådsprotokollet den 6 mars 1942 framhöll departementschefen, att det vore av största betydelse för kommunalskatteberedningens fortsatta arbete, att statsmakterna toge ståndpunkt till nyssnämnda fråga. På departementschefens hemställan lämnade Kungl. Maj:t genom proposition samma dag, nr 122, riksdagen tillfälle att avgiva yttrande angående av departementschefen angivna huvudgrunder för ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet och vissa därmed sammanhängande frågor.

I skrivelse den 10 juni 1942, nr 325, åberopade riksdagen såsom yttrande i ämnet vad andra särskilda utskottet anfört i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2. Utskottets ställningstagande innebar ett tillstyrkande av förslaget om vägväsendets förstatligande och ett biträdande i allt väsentligt av de i propositionen förordade huvudgrunderna för förstatligandet.

Kungl. Maj:t bemyndigade därefter genom beslut den 12 juni 1942 chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet biträda med att — i enlighet med de av honom angivna huvudgrunderna för förstatligandet och med beaktande av vad utskottet i sitt utlåtande anfört — utarbeta förslag till de författningar samt de åtgärder i organisations- och övriga hänseenden, som erfordrades för genomförande av ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet.

Med stöd av bemyndigandet tillkallades den 16 juni 1942 sex sakkunniga, de s. k. 1942 års *vägsakkunniga*, nämligen landshövdingen A. Lidén, ordförande, generaldirektören N. L. Bolinder, ledamoten av riksdagens andra kammare, f. d. statssekreteraren, chefredaktören F. F. Severin, extra byråchefen K.-G. M. Hjort, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren V. J. Mattsson och hovrättsrådet T. A. Bexelius.

De sakkunniga ha i ett den 27 januari 1943 avgivet betänkande (SOU 1943: 1) framlagt förslag till *dels* ny lag om allmänna vägar jämte därmed sammanhängande förslag till ändringar i vissa lagar, *dels* lag om vad iakttagas skall i anledning av kronans övertagande av den allmänna väghåll-

ningen på landet, *dels* lag om vägnämnder och länsvägnämnder ävensom kungl. brev angående inrättande av en riksvägnämnd, *dels* stadga angående handläggningen av vissa vägfrågor (vägstadga), *dels* förordning angående statsbidrag till väg- och gatuhållningen i vissa städer och stadsliknande samhällen, *dels* ock förordning angående statsbidrag till vissa stadsliknande samhällen och städer för tillhandahållande av mark till allmän väg. De sakkunniga ha vidare framlagt förslag till vissa tillämpningsbestämmelser av administrativ natur ävensom förslag till organisation för den statliga vägförvaltningen samt till ordnandet av vissa övergångsfrågor och ekonomiska spörsmål.

Sedan vederbörliga yttranden inhämtats över de vägsakkunnigas förslag, har frågan om ny väglagstiftning varit föremål för fortsatt beredning inom kommunikationsdepartementet och ha därvid på grundval av sakkunnigförslaget samt de inkomna yttrandena utarbetats de vid propositionen fogade författningsförslagen.

Översikt över förslagens innehåll.

Förslaget till lag om allmänna vägar, som är av civillags karaktär, avser främst att reglera förhållandet mellan den allmänna väghållningen och enskilda. Av praktiska skäl ha dock vissa stadganden av annan natur, som reglera spörsmål av grundläggande betydelse för den allmänna väghållningen, medtagits i lagen. För att icke lagen skall behöva tyngas av detaljföreskrifter av olika slag, vilka vore ägnade att minska överskådligheten med avseende å huvudprinciperna för den nya ordningen, ha däremot de föreskrifter, som i övrigt erfordras för genomförandet av det allmänna vägväsendets förstatligande, ansetts lämpligen böra upptagas i författningar av annan art.

Förslaget till väglag inrymmer bl. a. bestämmelser om vilka vägar, som skola hållas såsom allmänna, om förutsättningarna för byggande av allmän väg, förändring av enskild väg till allmän, inrättande av särskild vinterväg och indragning av allmän väg, om vad som är att hänföra till väghållning och vem väghållning åligger, om behandling av vägfrågor, om vägrätt, om tillfälligt upplåtande av rätt till mark och om arbetslag för vinterväghållning samt ordnings- och säkerhetsföreskrifter.

Lagen avser, enligt sitt innehåll, sådan för den allmänna samfärdseln upplåten väg, som enligt vad i lagen sägs hålles genom det allmännas försorg. Någon egentlig definition av begreppet allmän väg har icke givits. Liksom förut gällande lag avser den nya lagen alla allmänna vägar i riket och sålunda även städernas vägar. Vissa särbestämmelser, som gälla endast städer och stadsliknande samhällen, ha sammanförts till ett särskilt avsnitt av lagen.

Väghållning omfattar byggande och underhåll av väg. I motsats till förut gällande lag skiljer förslaget icke mellan vägunderhåll och vinterväghållning. Dessa båda begrepp ha sålunda sammanförts till ett.

Väghållare på landet är kronan, dock äger Kungl. Maj:t på framställning av stadsliknande samhälle förordna samhället att vara väghållare inom sitt

område. Det förutsättes att sådant förordnande meddelas endast om samhället har kompetenta tekniska organ för väghållningens ombesörjande samt erforderlig teknisk utrustning. I motsats till vad förut gällt har samhället sålunda icke någon ovillkorlig rätt liksom icke heller någon skyldighet att vara väghållare inom sitt område.

Inom stads område åligger väghållningen staden.

Finnes stad eller sådant stadsliknande samhälle, som förordnats att vara väghållare, sakna förutsättningar därför, må Kungl. Maj:t förordna att kronan skall vara väghållare inom staden eller samhället. Sådant förordnande kan meddelas även mot stadens eller samhällets bestridande.

Väghållningen för kronans räkning skall handhavas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt vägförvaltningarna i länen. Där stad eller stadsliknande samhälle är väghållare, skall väghållningen ombesörjas av den kommunala nämnd eller styrelse, som därtill utsetts, i Stockholm under in-seende av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och eljest under närmaste in-seende av vägförvaltningen i länet.

I propositionen framhålles att det icke finnes någon anledning att, sedan staten övertagit den allmänna väghållningen på landet, begränsa den väghållning, som skall ombesörjas av den statliga vägorganisationen, till allenast vägar, som prövas nödiga för den allmänna samfärdseln. Under senaste tid ha såsom allmänna byggts vägar, vilka till övervägande del varit av militär betydelse. Det har synts lämpligt, att även sådana för försvaret eller eljest för det allmänna erforderliga vägar, som, utan att vara nödiga för den allmänna samfärdseln, likväl äro av betydelse för denna, hållas såsom allmänna. Vägens betydelse för den allmänna samfärdseln får dock icke vara alltför ringa.

Vad nu föreslagits beträffande förutsättningarna för vägs byggande såsom allmän skall enligt förslaget gälla även för förändring av enskild väg till allmän.

Indragning av allmän väg skall enligt förslaget ske, endast om vägen efter tillkomsten av ny väg eller eljest icke längre anses behöfelig ur det allmännas synpunkt och olägenheten för bygden av vägens indragande är ringa. Såsom motiv för denna begränsning har anförts, att det icke kunde anses skäligt att beröva en bygd en förmån, som redan funnes och vunnit hävd.

Den nya lagstiftningen medför även en förändring av indelningen av de allmänna vägarna. För den avvägning av medelsbehoven mellan skilda slag av vägar, som erfordras för att statsmakterna skola kunna utöva en reglerande inverkan på utvecklingen inom olika områden av vägväsendet, har det ansetts önskvärt, att i anslagshänseende skilja mellan olika slag av vägar. Vidare skola med avseende å handläggningen av vägfrågor särskilda bestämmelser gälla beträffande de för samfärdseln särskilt viktiga trafiklederna. Av nu nämnda skäl hava de allmänna vägarna indelats i *huvudvägar*, *bygdevägar* och *ödebygdevägar*. Därvid ha till huvudvägar hänförts de vägar, som äro av synnerlig betydelse för den genomgående, långväga samfärdseln eller som eljest äro av stor vikt för samfärdseln mellan eller till huvud-

orter. I begreppet ödebygdsväg har icke gjorts någon skillnad i förhållande till äldre lag. Med bygdevägar avses annan väg än huvudväg och ödebygdsväg. Då det icke förelegat något behov att i väglagen skilja mellan olika slag av allmänna vägar, ha bestämmelserna om vägarnas indelning meddelats i vägstadgan.

Den nya lagstiftningen medför en genomgripande omgestaltning av handläggningen av vägfrågor. Bestämmelserna härom ha utformats i huvudsaklig överensstämmelse med de av 1942 års riksdag godkända grunderna för behandlingen av vägfrågor.

För att förenkla och förbilliga sättet för förvärv av rätt till mark för allmän väg skall beslut om fastställande av arbetsplan för väg medföra rätt för väghållare att taga den mark, som erfordras för vägen, i besittning samt att därefter nyttja marken för vägändamål utan hinder av den rätt annan må äga i avseende å fastigheten. Sådan nyttjanderätt kallas vägrätt liksom den nyttjanderätt till mark för vägändamål, som enligt lagen den 16 maj 1930 om vägrätt är grundad på uttryckligt eller presumerat medgivande av fastighetsägaren. Vägrätt förutsättes även framdeles kunna uppkomma på grund av medgivande av ägaren. I syfte att i huvudsak befria väghållaren från risken att behöva betala ersättning för vägrätt till flera — något som kunde förekomma enligt 1930 års väglag — och för att vinna ytterligare skydd för inteckningshavarna har föreskrivits, att ersättning för vägrätt skall ned sättas hos länsstyrelsen för fördelning i samma ordning som stadgats beträffande expropriationsersättning, om fastigheten genom vägrätten undergått sådan minskning i värde, att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för fordran, för vilken fastigheten svarade, då marken togs i anspråk. Även åtskilliga andra ändringar ha vidtagits i vägrättsbestämmelserna. Bland annat har för vinnande av större förutsättningar för ett riktigt avgörande samt för ett snabbt och billigt förfarande prövningen av vägrättsmålen överflyttats från allmän underrätt till ägodelningsrätt. Av systematiska skäl har vägrättsbestämmelserna infogats i själva väglagen.

Enligt förut gällande lag skulle, om vägstyrelsen så funne erforderligt, för ordnande av vinterväghållningen till snöploglag indelas lämpligt belägna och i övrigt tjänliga fastigheter. Varje snöploglag skulle därvid tilldelas viss vägsträcka med skyldighet för ploglaget att, i den mån vägstyrelsen så fordrade, därå fullgöra vinterväghållningen mot ersättning, som, där överenskommele ej träffades, bestämdes av länsstyrelsen. Snöploglagen ha emellertid under senare år förlorat i betydelse i samma mån som hästplogningen ersatts genom maskinplogning. Departementschefen framhåller emellertid, att det vid ihållande och svåra snöfall samt vid drivbildning krävdes betydande extra personal för snöskottning o. d. Med hänsyn till behovet av och svårigheten att vid svåra snöfall erhålla tillräcklig arbetskraft, har det ansetts nödvändigt att på förhand kunna organisera reservstyrkor härför, i lagen kallade arbetslag för vinterväghållning. Sådana arbetslag skola enligt förslaget inrättas, där länsstyrelsen så finner erforderligt. För att arbetslagen skola bli den effektiva organisation, med vilken tillfälliga, svåra snöför-

hållanden skola kunna bemästras, skola arbetslagens medlemmar vara underkastade tjänsteplikt. För att denna icke skall bliva alltför betungande skall densamma begränsas till viss vägsträcka. Det förutsättes, att medlemmarna i största möjliga utsträckning utses efter frivilligt åtagande.

De lokala vägintrössena på landet och i de städer, där kronan är väghållare, skola enligt förslaget företrädas av vägnämnder och länsvägnämnder. Vägnämnderna, vilkas områden avses skola i stort sett sammanfalla med de gamla vägdistriktens, skola ha till uppgift att verka för att vägbehoven inom varje nämnds område på bästa sätt tillgodoses. I sådant hänseende har vägnämnden att avgiva av Kungl. Maj:t, länsstyrelsen eller den statliga vägorganisationen infordrade yttranden i frågor om byggande av allmän väg, förändring av enskild väg till allmän och andra vägfrågor. Nämnden skall vidare äga taga initiativ och äga behörighet att överklaga av länsstyrelse eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat beslut i vägfråga. Vägnämndens ledamöter skola regelmässigt utses av ombud för de i vägnämndsområdet ingående kommunerna.

Länsvägnämnden skall ha till uppgift att verka för att vägfrågor, som äro gemensamma för flera eller alla vägnämndsområdena inom länet, erhålla den för hela länet ändamålsenligaste lösningen. Ledamöterna i denna nämnd skola utses av länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen (skogsvårdsstyrelserna) och vägnämnderna i länet, därvid länsstyrelsen utser två samt skogsvårdsstyrelsen (envar av skogsvårdsstyrelserna) och varje vägnämnd en ledamot. Av de ledamöter, som förordnas av länsstyrelsen, skall en vara representant för städerna i länet.

För hela riket skall därjämte enligt förslaget finnas en riksvägnämnd såsom rådgivande centralt organ i frågor av särskild betydelse för vägväsendet. Denna nämnd skall särskilt ha till uppgift att till Kungl. Maj:t eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgiva infordrade yttranden ävensom att själv framställa förslag i viktigare ekonomiska och organisatoriska frågor rörande vägväsendet och vägtrafiken, såsom grunderna för den allmänna vägpolitiken ur ekonomisk, trafikteknisk och väggeografisk synpunkt eller med hänsyn till riksförsvarets behov, ävensom i lagstiftningsfrågor beträffande vägväsendet, vägtrafiken och trafiksäkerheten. Nämnden skall bestå av ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t, länsvägnämnderna och vissa samman slutningar.

Enligt förut gällande rätt ha såväl landsbygdens befolkning som städernas innevånare skyldighet att bekosta för den allmänna samfärdseln nödiga vägar och gator. I samband med statens övertagande av väghållningen på landet ha — för vinnande av största möjliga likställighet — statsbidragen till väg- och gatuhållningen i de städer och stadslignande samhällen, som äro väghållare, höjts. Enligt förslaget utgår sålunda till dessa väghållare statsbidrag med 95 procent av kostnaderna för byggande och underhåll av allmänna vägar och övriga därmed jämställda trafikleder. Återstående 5 procent anses motsvara den fördel, som dessa städer och samhällen ha av att själva ombesörja väghållningen.

Enligt förslaget skola de städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare — i likhet med vad nu är stadgat beträffande samhällena — vara pliktiga att tillhandahålla mark för allmän väg inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd. Då emellertid erfarenheten visat att markanskaffningsplikten i många fall varit för samhällena alltför betungande, skall enligt förslaget statsbidrag utgå till städernas och samhällenas kostnader för markens tillhandahållande. Bidraget skall såsom regel utgå med 60 procent av kostnaderna. Möjlighet finnes dock att höja statsbidraget utöver vad nu sagts.

Enligt förslaget skall reformen genomföras den 1 januari 1944.

Utskottet.

De genom propositionen framlagda författningsförslagen äro enligt utskottets mening i stort sett väl avvägda och ägnade att läggas till grund för ny lagstiftning i ämnet. Utskottet har vid sin granskning av författningsförslagen icke funnit anledning till erinringar annat än i vissa detaljspörsmål, till vilka utskottet återkommer i det följande.

Den föreslagna tidpunkten för reformens genomförande — den 1 januari 1944 — synes utskottet lämplig.

Utskottet övergår härefter att beröra de detaljfrågor, rörande vilka motionsvis framställts yrkanden om ändring i Kungl. Maj:ts förslag eller i fråga om vilka anledning till särskilt yttrande från utskottets sida eljest syntts föreligga.

Förslaget till lag om allmänna vägar.

2 §.

I motionerna I: 272 och II: 389 uttalas, att det vore av största vikt för en Orts jordbruk och näringsliv ävensom för dess persontrafik, att möjlighet funnes för intagande av enskild brygga till allmänt underhåll, även om den ej vore att hänföra till färjläge, därest bryggan vore nödvändig för den allmänna samfärdseln i berörda trakter och läge i direkt förbindelse med allmän väg. Med hänsyn härtill hemställa motionärerna, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med vad sålunda antytts brygga skall i tillämpliga avseenden jämsställas med allmän väg.

2 § i förslaget till lag om allmänna vägar — som bortsett från viss redaktionell jämkning överensstämmer med 2 § gällande väglag — har givits en sådan avfattning, att det är tveksamt, om brygga kan anses såsom väg i lagens mening. Med stöd av sistnämnda lagrum ha dock bryggor i viss utsträckning intagits till allmänt underhåll. Till stöd för en sådan lagtillämpning ha åberopats vissa uttalanden av olika sakkunniga. Sålunda anförde 1929 års vägsakkunniga, att brygga, som utgjorde slutpunkt för allmän väg, givetvis borde räknas som allmän väg. De sakkunniga ansågo sig dock icke kunna föreslå en generell bestämmelse om att dylik brygga vore att anse såsom sådan väg. Även 1935 års vägsakkunniga ansågo att, om väg till båt-

brygga förändrades till allmän, hinder icke borde möta att intaga även själva bryggan. Vidare må erinras, att 1938 års skärgårdsutredning förklarade, att de vid avgivande av sina förslag till kommunikationsförbättringar av olika slag förutskickade att båtbygga, som bildade slutpunkt för allmän väg, skulle betraktas som en integrerande del av vägen, i följd varav underhållet skulle tillhöra den allmänna väghållningen.

En snävare uppfattning har kommit till uttryck i motiven till förevarande lagrum. Departementschefen uttalar sålunda, att det icke syntes honom tillrådligt att utvidga begreppet allmän väg att omfatta även bygga, som stode i direkt förbindelse med allmän väg. Där bygga utgjorde färjläge, komme den emellertid på grund av stadgandet i andra stycket att hänföras till väg. Vidare torde en bygga, som vore utgångspunkt för båttrafik av samma karaktär som färjtrafik, kunna betraktas såsom färjläge och följaktligen hänföras till väg.

Då riktigheten av denna tolkning av stadgandet icke läser kunna ifrågasättas, måste detsamma följaktligen ändras, om byggor i större utsträckning skola kunna intagas till allmänt underhåll.

Enligt utskottets mening böra åtgärder genom det allmännas försorg vidtagas för tryggande av skärgårds- och kustområdenas vitala kommunikationsbehov. Det må tillika framhållas att då befolkningen i nu ifrågakomna områden bidrager till väghållningen i samma utsträckning som befolkningen i övriga delar av landet, det synes ur rättvisesynpunkt påkallat, att kommunikationsbehoven i nämnda områden tillgodoses i erforderlig utsträckning. Med hänsyn härtill finnes fog för att byggor, som äro nödvändiga för den allmänna samfärdseln, hållas genom det allmännas försorg.

På grund av vad sålunda anförts anser utskottet, att nu gällande bestämmelser böra jämkas så, att bygga, som prövas nödig för den allmänna samfärdseln eller som eljest finnes vara till synnerligt gagn för det allmänna, kan byggas såsom allmän väg respektive intagas till allmänt underhåll. Förutsättning härför bör dock vara, att byggan är belägen i anslutning till allmän väg. Att till allmänt underhåll övertaga även andra byggor synes med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna icke tillrådligt.

Lagändringen synes lämpligen böra ske på det sättet, att stadgandet i andra stycket ändras så, att lika med väg skall anses — förutom bro, färja med färjläge samt särskild vinterväg — till väg ansluten bygga. Därav skulle då utan vidare följa att bygga, som är nödig för den allmänna samfärdseln eller som eljest finnes vara till synnerligt gagn för det allmänna, kan byggas såsom allmän väg respektive intagas till allmänt underhåll.

Vid bedömandet av fråga huruvida viss bygga kan anses nödig för den allmänna samfärdseln får självfallet kravet på byggans behövlighet för en allmänhet icke eftergivnas.

Utskottet vill vidare understryka, att bygga, som hålles genom det allmännas försorg, icke bör byggas eller underhållas efter högre standard än som betingas av den allmänna samfärdselns behov. Mången gång torde detta kunna tillgodoses genom en bygga av tämligen enkel beskaffenhet.

Många av de bryggor, vilka på grund av sin betydelse för den allmänna samfärdseln skulle kunna intagas till allmänt underhåll, torde emellertid befinna sig i ett sådant skick, att de icke kunna upplåtas för den allmänna samfärdseln utan omfattande iståndsättningsarbeten. Då allmänna medel icke kunna förväntas bliva tillgängliga härför under den närmaste framtiden, böra bryggorna, om de omedelbart skola kunna övertagas till allmänt underhåll, först sättas i stånd av vederbörande ägare.

Motionärerna ha ansett nödvändigt, att väghållare i samband med bryggas intagande till allmänt underhåll erhöle sådan vattenrätt, att bryggans reparation och bekväma trafikerande möjliggjordes. Frågan huruvida särskilda föreskrifter behöva meddelas till säkerställande av dylik rätt bör emellertid enligt utskottets mening icke avgöras i detta sammanhang.

5 §.

Beträffande frågan vad som bör räknas till underhåll överensstämmer förslaget med vad nu stadgas i 9 och 10 §§ gällande väglag med tillägg, att till underhåll vintertid räknas även sandning. Såsom departementschefen framhåller överensstämmer förslaget härutinnan med vad som allmänt tillämpas. Utskottet, som därför icke har något att erinra mot tillägget, vill emellertid betona, att stadgandet icke får fattas så, att alla allmänna vägar skola hållas sandade vintertid. Om sandning bör ske, bör i det särskilda fallet bedömas med hänsyn till förefintligheten av isbildning och trafikens art. Sandning bör exempelvis icke utföras så, att den länder till förfång för transporter med slädfordon, där sådan trafik är vanligen förekommande.

7 §.

Vidkommande förutsättningarna för enskild vägs förändring till allmän uttalas i motionen II: 382 att vägens beskaffenhet icke borde vara av avgörande betydelse. Det avgörande skälet för vägens intagande måste vara om allmänt behov föreläge av vägen i fråga. Motionärerna hemställa därför, att paragrafen får en sådan lydelse, att enskild väg skall intagas till allmänt underhåll, i den mån det föreligger ett allmänt behov därav.

Till grund för prövningen av frågan om enskild vägs förändring till allmän bör självfallet i första hand läggas vägens betydelse för den allmänna samfärdseln eller eljest för det allmänna. På vilka krav, som måste uppställas å vägens betydelse för att den överhuvud taget skall kunna intagas till allmänt underhåll, skall utskottet icke här ingå i vidare mån än att utskottet anser sig böra framhålla, att vägväsendets förstatligande icke får leda till en skärpning av dessa krav. Är vägen nödig för den allmänna samfärdseln eller eljest till synnerligt gagn för det allmänna eller för bygden, bör den sålunda förändras till allmän.

Det är emellertid uppenbart att man vid prövningen icke kan bortse från vägens skick. Med hänsyn till bl. a. risken för trafikolyckor bör vägen icke upplåtas för den allmänna samfärdseln, förrän vägen försatts i ett till-

fredsställande skick. Utskottet kan följaktligen icke dela motionärernas uppfattning att vägens beskaffenhet ej får vara av avgörande betydelse. Utskottet vill emellertid i anledning av motionen framhålla att alltför stränga krav på vägens beskaffenhet icke böra uppställas. Frågan om det skick, vari enskild väg bör befinna sig för att kunna förändras till allmän, bör i det särskilda fallet bedömas med ledning av beskaffenheten av den trafik, som kan förväntas å vägen efter dess upplåtande för allmän samfärdsel.

Med avseende å de städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare, bör enligt utskottets mening frågan om vilka gator, som skola såsom för den allmänna samfärdseln nödiga erhålla karaktär av allmänna vägar, avgöras med ledning av de grunder, som i fråga om samhällen angåvos vid riksdagsbehandlingen av 1934 års lag.

9 §.

Enligt utskottets mening bör avgift såsom regel icke uttagas av de vägfärande för anlåtande av färja, som hålles av det allmänna. I vissa fall kan uttagande av dylik avgift dock anses fullt motiverat, exempelvis för färjintäknings begagnande nattetid eller då fråga är om längre färjförbindelse, som delvis äger karaktär av båtförbindelse.

12 §.

I motionerna I: 277 och II: 378 har — under framhållande att det i tider av arbetslöshet och även eljest kunde ligga nära till hands för en kommun att genom bidrag skaffa sig förtursrätt till visst vägarbete — hemställts, att från riksdagens sida klart utsäges, att möjligheten för kommunen eller landstinget att lämna bidrag till byggande av väg icke får föranleda, att upprättade vägbyggnadsplaner utvidgas eller på annat sätt sönderbrytas.

Såsom i propositionen framhålls kan det även efter ett förstatligande av vägväsendet förekomma fall, då landsting eller kommun anser med sina intressen förenligt att bidra till byggande av viss väg, exempelvis genom bidrag till anskaffande av mark för vägen. Möjlighet bör därför finnas för landsting eller kommun att bidra till den allmänna väghållningen. Denna möjlighet får dock icke utnyttjas på sådant sätt, att kommun skaffar sig förtursrätt till utförande av företag framför annat, som är av större angelägenhetsgrad, varigenom upprättade vägbyggnadsplaner skulle sönderbrytas. Avvikelse från uppgjorda planer får sålunda icke ske ens under tider av arbetslöshet *endast* därför att kommun lämnat bidrag till visst företag. Med detta uttalande torde syftet med motionerna hava tillgodosetts.

19 §.

Med avseende å stadgandet i andra punkten av paragrafens första stycke om ränta å ersättning för mark och intrång har i motionen II: 427 hemställts, att riksdagen måtte besluta att ränta skall utgå endast efter fem procent eller, om detta yrkande icke kan bifallas, att föreskrift om en bestämd räntesats uteslutes ur lagtexten.

Med hänsyn till vad i propositionen anförts till stöd för ifrågavarande stadgande anser sig utskottet böra avstyrka motionen.

23 §.

Utskottet vill i detta sammanhang bl. a. med hänsyn till räntekostnaderna understryka vikten av att förekommande ersättningsfrågor upptagas till avgörande så snart ske kan. Vaghållaren bör själv taga initiativ härtill.

33 §.

Enligt förslaget må icke utan länsstyrelsens tillstånd på mindre avstånd än tolv meter från vägbanans mitt förekomma upplag, stängsel eller dylik anordning, som hindrar vägens avvattning, skymmer utsikten över vägbanan eller eljest innebär fara för trafiksäkerheten. I motionen II: 382 hemställas om sådan ändring av stadgandet, att hägnad för tomt utmed väg medges under förutsättning att hägnaden icke skymmer sikten över vägbanan, samt att mjölkpallar få placeras vid väg under samma förutsättning. Framhållas må, att förbudet enligt förslaget endast avser sådan anordning, som hindrar vägens avvattning, skymmer utsikten över vägbanan eller eljest innebär fara för trafiksäkerheten. Med hänsyn icke minst till ortsbefolkningens eget intresse av att vaghållningen icke försvåras och att trafiksäkerheten icke minskas kan det icke anses oskäligt att kräva, att anordning, varom här är fråga, icke utan tillstånd av länsstyrelsen placeras på ett sådant sätt, att vägens avvattning hindras, utsikten skymmes eller fara eljest uppkommer för trafiksäkerheten. Den länsstyrelsen tillerkända dispensrätten torde innebära tillräcklig garanti för att markägarens förfoganderätt icke blir obehörigen inskränkt. Utskottet kan med hänsyn till vad sålunda anförts icke biträda motionärernas ändringsyrkande.

36 §.

Enligt 36 § i förslaget äger vägsynenämnden föreskriva skyldighet för fastighets ägare att ombesörja den röjning å fastigheten, som påkallas för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg. Stadgandet som i sak helt överensstämmer med 33 § gällande lag är en kvarleva från naturavaghållningens tid, då vägsamfälligheterna saknade erforderlig personal för att själv ombesörja röjningen. Numera finnes för vägunderhållet anställd personal, som lämpligen kan ombesörja erforderlig röjning. Enligt vad utskottet inhämtat verkställes också den röjning, varom här är fråga, på många håll av vederbörande vägdistrikt. Med hänsyn härtill och då jordägaren i allmänhet torde sakna större intresse för fri sikts erhållande och bibehållande samt ofta icke utan upprepade påminnelser fullgör honom ålagd röjningsskyldighet, synes lämpligare, att röjningen ombesörjes genom vaghållarens försorg. Av nu nämnda skäl vill utskottet tillstyrka det i motionerna I: 276 och II: 390 framställda yrkandet om sådan ändring av före-

varande paragraf, att i denna föreskriven rövning skall verkställas av väghållaren.

I motionerna påtalas vidare att ersättning för det intrång, som ägaren sålunda är skyldig tåla, enligt förslaget liksom enligt gällande lag utgår endast om *avsevärd* skada uppkommit i anledning av rövningen. Motionärerna hemställa, att riksdagen måtte besluta jämväl sådan ändring av paragrafen, att ersättning för skada skall utgå med belopp, som, därest överenskommelse icke kan träffas med markägaren, bestämmas på sätt i 23 och 24 §§ föreskrives.

Till förekommande av bagatellartade tvister bör emellertid, enligt utskottets mening, den i gällande lag stadgade begränsningen av ersättningsrätten bibehållas. Då ersättning för skada i andra likartade fall enligt förslaget skall bestämmas av vägsynenämnden och då denna ordning synes ändamålsenlig, kan det ur systematisk synpunkt icke vara lämpligt, att ersättning för skada på grund av rövning bestämmas i annan ordning. Utskottet kan på grund av vad sålunda anförts icke biträda vad motionärerna i sistnämnda hänseenden yrkat.

39 §.

Enligt denna paragraf må med vissa undantag annonstavla, reklamskylt eller dylikt icke utan länsstyrelsens tillstånd förekomma utmed väg på mindre avstånd än femtio meter från vägbanans mitt. I motionerna I: 293 och II: 415 har förslagits sådan ändring av paragrafen, att förbudet icke skulle vara tillämpligt å »föreningars enskilda och offentliga möten samt övriga föreningsmeddelanden, affischering vid offentliga val, auktioner eller dylikt». Då emellertid undantagsbestämmelserna i paragrafen, såsom departementschefen jämväl framhållit, synas giva tillräckligt utrymme för den med motionerna avsedda affischeringen, anser sig utskottet böra avstyrka desamma.

41—46 §§.

Av de vägsakkunnigas utredning framgår, att olika meningar råda om behovet av de i propositionen föreslagna arbetslagen för vinterväghållning. Med de maskinella hjälpmedel, som numera finnas, kan vinterväghållningen enligt utskottets åsikt otvivelaktigt under normala förhållanden ombesörjas av den statliga vägorganisationen utan anlitande av tjänstepliktsförfarande. Det får självfallet icke förekomma att någon tvingas till ett arbete, som likaväl kan utföras av annan efter frivillig överenskommelse.

De föreslagna arbetslagen äro emellertid en beredskapsorganisation, avsedd att tagas i bruk endast vid särskilt ihållande och svåra snöfall eller vid drivbildningar. Erfarenheten från de senaste svåra vintrarna visar, att det på sina håll mött svårigheter att vid sådana tillfällen snabbt åter öppna vägarna för trafik, beroende på att tillräcklig personal icke kunnat erhållas på frivillighetens väg. På sådana platser, där man icke kan räkna med att få tillräcklig personal för ändamålet, föreligger uppenbarligen ett behov av att på förhand organisera en beredskap för dessa arbeten. De föreslagna arbetslagen

synas utskottet vara en lämplig form för denna beredskap. Intresset för att vägarna hållas öppna för samfärdseln är, såsom de sakkunniga framhålla, icke minst för ortsbefolkningen så stort, att denna bör vara skyldig att på detta sätt lämna sin medverkan.

Mot de föreslagna bestämmelserna i ämnet har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet kan följaktligen icke biträda det i motionen II: 382 framställda yrkandet att bestämmelserna skola »så omarbetas, att upprätthållandet av vägar vintertid regleras medelst kollektivavtal av härför lämpad organisation». Utskottet förutsätter emellertid att länsstyrelse icke förordnar om upprättande av arbetslag å andra platser än där erfarenheten visat, att vinterväghållningen vid svåra väderleksförhållanden icke kan ombesörjas utan medverkan av sådana särskilda arbetslag, varom här är fråga. Arbetslag får icke tagas i anspråk, förrän vägförvaltningarna sökt skaffa erforderlig personal på annat sätt. Ersättning till arbetslag, som anlitats för snöskottning och dylikt, får självfallet icke bestämmas till lägre belopp än det som skulle hava utgått enligt gällande kollektivavtal.

50 och 53 §§.

Enligt 50 § i förslaget är stad, där kronan är väghållare, skyldig att tillhandahålla mark för byggande av allmän väg inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd. På grund av bestämmelsen i 53 § är stadgandet tillämpligt jämväl med avseende å köping och municipalsamhälle, där kronan är väghållare.

I motionerna I: 262 och II: 377 har yrkats sådan ändring i förslaget, »att municipalsamhällen i fråga om lösen av mark för allmän väg jämsställas med ren landsbygd, och att de enligt stadsplanlagen tomtägare vid sådan väg åliggande marklösenkostnader tillfalla kronan».

Då de stadsliknande samhällena i väghållningshänseende alltid hänförts till landet, kan synas skäligt att de även med avseende å markanskaffningskostnaderna likställas med landsbygden. Till stöd för en sådan likställighet kan jämväl åberopas, att skyldigheten att tillhandahålla mark — som åvilar samhällena jämväl enligt gällande lag — ej sällan varit i förhållande till skatteunderlaget synnerligen betungande. Å andra sidan kan man icke bortse från att de trafikleder, skyldigheten avser, såsom regel äro av särskild nytta för samhällena. Det är vidare att märka, att äganderätten till allmän väg, som ingår i gata, utan lösen tillfaller samhället, oavsett vem som bekostat markförvärvet. Denna förmån för samhället kan bli av ekonomisk betydelse, om genom stadsplaneändring gatan förvandlas till tomtmark. Framför allt torde, såsom i propositionen visats, en fullt tillfredsställande lösning av problemet om tomtägarbidragen knappast kunna vinnas med mindre samhällenas ifrågavarande skyldighet i princip bibehållas. Enligt utskottets mening är det därjämte ur praktisk synpunkt lämpligare, att marken anskaffas av samhällena, vilkas organ torde vara särskilt lämpliga härför. Det är då nödvändigt att samhällena ha ett eget intresse av att markanskaffningskostnaderna bli så små som möjligt. På grund av vad sålunda anförts anser sig utskottet icke

kunna biträda motionärernas hemställan. Utskottet vill emellertid redan i detta sammanhang framhålla, att erforderlig lättnad bör beredas samhällena genom statsbidrag till kostnaderna för marken. Till frågan härom återkommer utskottet vid behandlingen av 2 § i förslaget till förordning om statsbidrag till städer och stadslänkande samhällen, där kronan är väghållare, för tillhandahållande av mark för allmän väg m. m.

61 och 63 §§.

På grund av den av utskottet förordade ändringen av 36 § i förslaget böra de i 61 och 63 §§ i förslaget förekommande hänvisningar till 36 § utgå.

65 §.

Över länsstyrelses beslut i vägmål föres för närvarande klagan i den för ekonomimål i allmänhet gällande ordningen. Som en följd härav räknas klagotiden från den dag, den klagoberättigade erhöi del av beslutet. Enligt förslaget skola väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut om fastställande av arbetsplan för väg, om förändring av enskild väg till allmän, om inrättande av särskild vinterväg eller om indragning av väg meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att vid talans förlust, inom en månad från dag, då beslutet meddelades, däröver anföra besvär hos Kungl. Maj:t.

I motionerna I: 277 och II: 378 yrkas, att besvär över ifrågavarande beslut skola föras i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Syftet med den i propositionen föreslagna ordningen för anförande av besvär har av de sakkunniga angivits vara att den nuvarande ordningen för fullföljd av talan i vägmål medförde ovisshet, om beslutet vore gällande, eftersom den dag, då den klagoberättigade erhöi del av beslutet och som vore utgångspunkt för besvärstidens beräkning, icke kunde utan vidare fastställas.

Det förhåller sig visserligen så, att beslut i vägmål, som röra menigheter eller ett större antal personer, brukar kungöras i kyrkan. Om så sker, skall besvärstiden för dem, som anses hava erhållit del av beslutet genom kungörandet i kyrkan, räknas från dagen härför. Har emellertid någon erhållit del av beslutet dessförinnan, räknas besvärstiden från dagen för delgivningen. Härigenom kan utgångspunkten för besvärstidens beräkning bli olika för olika personer. Detta medför för närvarande ingen olägenhet, då praktiskt taget icke någon delgives beslutet på annat sätt än genom kungörandet i kyrkan. Framdeles skola emellertid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut i vissa ärenden delgivas alla fastighetsägare. Bibehålles den nuvarande fullföljdsordningen, kommer följaktligen ovisshet att råda om tidpunkten för lagkraftvinnandet. För fastighetsägarna samt de nämnder och andra, vilka skola direkt delgivas besluten, kommer besvärstiden att räknas från den dag, de erhöi del av beslutet, och för övriga, vilka skola anses underrättade genom kungörandet i kyrkan, från dagen härför. En sådan ordning kan icke

vara lämplig. Utskottet anser sig för den skull böra förorda den i propositionen föreslagna fullföljdsordningen.

Å andra sidan kan fog icke fränkännas vissa i motionerna framförda anmärkningar. Såsom där framhålles berör exempelvis ett beslut om fastställande av arbetsplan för väg icke bara ägarna av de fastigheter, över vilka vägen skall framdragas, utan även vederbörande kommuner och deras medlemmar. Visserligen skola deras intressen företrädas av vägnämnderna, vilka skola direkt delgivas beslutet, men även de särskilda kommunerna och deras medlemmar kunna stundom ha anledning att självständigt fullfölja talan mot beslutet. För dem kan det i propositionen föreslagna sättet för beslutets kungörande anses innefatta en försämring i förhållande till vad nu gäller. Med hänsyn härtill vill utskottet föreslå, att beslutet jämväl kungöres i kyrkan. Härigenom skulle nu ifrågakomna klagoberättigade komma att erhålla del av beslutet på samma sätt som för närvarande. Besvärstiden skulle dock även för dem räknas från dagen för beslutets meddelande. För att icke menigheter skola erhålla alltför kort tid för fullföljande av talan bör besvärstiden för dem utsträckas till fyrtiofem dagar.

Då alla detaljföreskrifter rörande kungörandet av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut meddelats i vägstadgan, torde jämväl bestämmelsen om kungörandet i kyrkan böra meddelas i vägstadgan.

72 §.

Enligt propositionen skall beslut, som av länsstyrelsen meddelats före den 1 januari 1944 men som icke verkställts före den 1 januari 1947, upphöra att gälla sistnämnda dag, om icke dessförinnan vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats, dock att Kungl. Maj:t äger föreskriva förlängning av tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst tre år. Har länsstyrelse före den 1 januari 1944 beslutat, att enskild väg skall förändras till allmän under förutsättning, att vissa iståndsättningsarbeten utföras, skall beslutet förfalla, om arbetena icke verkställts före den 1 januari 1947.

I de likalydande motionerna I: 274 och II: 391 har yrkats att den tid, inom vilken vägen skall hava blivit utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats eller, såvitt avser beslut om förändring av enskild väg till allmän, iståndsättningsarbetena skola hava utförts, bestämmas till den 1 januari 1950. Vidare har i motionen II: 417 yrkats sådan ändring av paragrafen, att villkoret om vägarbetets påbörjande före angiven dag utgår.

Såsom de vägsakkunniga och departementschefen framhålla, kan det icke vara lämpligt, att de många icke verkställda utslag, som nu föreligga och av vilka åtskilliga äro mycket gamla, skola gälla för all framtid. Även utskottet anser därför nödvändigt att begränsa giltighetstiden för dessa utslag. Vidkommande den tid, inom vilken verkställighet av utslagen skall hava påbörjats, kan ifrågasättas, om icke denna tid i propositionen bestämts alltför snävt. Med hänsyn till det statsfinansiella läget kan nämligen förväntas att anslaget till vägbyggnadsverksamheten under de närmaste åren efter förstat-

ligandet bli mycket små. Såsom en följd härav komma — med det sätt, varpå giltighetstiden bestämts i propositionen — även sådana beslut om vägbyggnadsföretag, vilka böra verkställas enligt av länsstyrelserna fastställda arbetsplaner, att förfalla. Då detta icke synes lämpligt, anser utskottet att giltighetstiden för besluten bör, på sätt i motionerna I: 274 och II: 391 yrkats, bestämmas till sex år, räknat från den 1 januari 1944.

Då den i motionen II: 417 föreslagna lagändringen skulle, därest densamma genomfördes, kunna leda till ovisshet, om visst beslut förfallit eller icke, torde vad i motionen hemställts icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

74 §.

Det av utskottet föreslagna stadgandet i 36 § avser givetvis endast beslut om röjning, som meddelats efter den nya lagens ikraftträdande. De skäl, som föranlett stadgandet, torde tala för att även röjning, som beslutats med stöd av äldre lag, ombesörjes av väghållaren. För att sådana äldre beslut icke skola gälla även efter den 1 januari 1944 torde i förevarande paragraf böra meddelas en föreskrift om att besluten då skola upphöra att gälla. Det är att märka, att i det övervägande antalet fall ersättning icke utgått för den röjningsskyldighet, som sålunda skulle upphävas. Av praktiska skäl torde röjningsskyldigheten även i de fall, då ersättning härför utgått, böra upphöra att gälla.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

45 §.

Enligt 45 § stadsplanelagen är ägare av tomt vid gata med vissa begränsningar, varom nu icke är fråga, pliktig ersätta staden hälften av värdet av den mark, som erfordras för gatas utläggning framför hans tomt. Från denna regel stadgas bl. a. det undantag att, om allmän väg ingår i gatan, skall vid ersättningsskyldighetens bestämmande vägen ej inräknas i gatubredd.

I motionerna I: 300 och II: 416 yrkas sådan ändring av undantagsbestämmelsen, att befrielsen för tomtägare från skyldigheten att utgiva gatumarksersättning endast skall avse väg, som tillfallit staden utan ersättning.

Till stöd för detta yrkande har bl. a. anförts: Propositionen innehölle den ändringen i hittills gällande rätt, att städer, som vore väghållare, skulle erhålla statsbidrag till byggande av vägar, endast i den mån dessa vore allmänna. Härvid syntes meningen vara, att de vägar, som vore för biltrafiken viktiga, skulle förklaras för allmänna. Ändringen medförde högst reella ändringar i avseende på städernas möjligheter att erhålla ersättning av tomtägarna för gatumark. Antalet allmänna vägar i städerna hade varit relativt litet, men efter ändringen komme en betydande ökning att ske, varför ändringen medförde en väsentlig minskning av berörda städer tillkommande gatumarksersättning. Slutligen medförde ändringen även en minskning i den

tomtägarna åliggande skyldigheten att bidra till kostnaderna för anläggning av gata. Grundprincipen vore dock, att städernas kostnader för gatemark skulle inom vissa gränser ersättas av tomtägarna. Den av motionärerna förordade ändringen medförde måhända jämkning av 56 § stadsplanelagen enligt dess lydelse i propositionen ävensom viss ändring i 6 § i förslaget till förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare.

I skrivelse den 25 maj 1943 till utskottet har svenska kommunaltekniska föreningen — under framhållande att alla för biltrafiken viktiga vägar, enligt en cirkulärskrivelse från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till länsstyrelserna, avsåges skola redan under år 1943 förklaras för allmänna vägar — hemställt, att den av motionärerna föreslagna lagändringen måtte träda i kraft redan den 1 juli 1943.

Även om vissa skäl kunna åberopas till stöd för en lagändring i det av motionärerna angivna hänseendet, läser frågan härom — med hänsyn icke minst till konsekvenserna för tomtägarna — vara av den beskaffenhet, att ändringen icke bör genomföras utan föregången, ingående utredning. På grund härav och då utskottet icke varit i tillfälle att verkställa den för lagändringen erforderliga utredningen, kan utskottet icke tillstyrka motionerna. Utskottet förutsätter emellertid att frågan beaktas av stadsplaneutredningen. Finnes därvid lagändring påkallad, torde förslag härom böra föreläggas riksdagen.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 § lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom.

Detta lagförslag föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Detta lagförslag föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Förslaget till lag om vad iakttagas skall i anledning av kronans övertagande av den allmänna väghållningen på landet.

6 §.

I motionerna I: 288 och II: 406 har yrkats att riksdagen måtte besluta, att Kungl. Maj:t gives rätt att pröva huruvida och till vilket belopp del av vägdistriktets kontanta behållning lämpligen bör avsättas till en fond för anläggning, förbättring och underhåll av enskilda vägar inom distriktet.

Enligt de av 1942 års riksdag godkända grunderna för ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet skall staten utan ersättning övertaga

vägdistriktens samtliga tillgångar ävensom ansvaret för distriktens skulder. Då i motionerna icke anförts något förhållande, som icke beaktats vid principbeslutet, och då icke heller eljest tillräckliga skäl för ändring eller modifiering av beslutet synas föreligga, anser utskottet sig böra avstyrka motionerna.

7 §.

Enligt förslaget skall särskild vägskatt kunna uttagas av vägdistrikt som efter den 1 januari 1939 i samband med vägväsendets förstatligande gjort sig skyldig till förfarande, som anges i denna paragraf.

I motionerna I: 273, I: 277, II: 378, II: 392 och II: 426 har yrkats sådan ändring av paragrafen, att i denna avsedd åtgärd eller försummelse skall, för att kunna föranleda efterbeskattning, hava inträffat efter den 1 januari 1942. Vidare har i motionerna I: 277 och II: 378 yrkats, att ersättning skall kunna uttagas endast om och i den mån det beräknade ersättningsbeloppet icke täckes av vad vägdistriktet till staten överlämnat i tillgångar utöver skulder.

Då statsmakterna först under år 1942 togo ställning till frågan om ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet, finnes enligt utskottets mening icke någon rimlig anledning att antaga att något vägdistrikt dessförinnan vidtagit åtgärder för att å staten övervältra väghållningskostnader, som bort bestridas av distriktet. Även om så i enstaka fall skulle ha skett, synes det utskottet icke försvarligt att endast för dessa fall igångsätta en dyrbar och tidskrävande revision av samtliga vägdistrikts förvaltning under åren 1939—1941. Det är för övrigt att märka att distriktens förvaltning under ifrågavarande år redan granskats av statliga organ. På grund av det anförda anser utskottet, att förfarande eller försummelse, som i denna paragraf avses, skall — för att kunna föranleda efterbeskattning — ha inträffat efter den 1 januari 1942.

Vad därefter angår yrkandet, att särskild vägskatt skall kunna uttagas endast om och i den mån det belopp, varmed vägdistrikt prövas ersättningskyldigt, icke täckes av vad distriktet till staten överlämnat i tillgångar utöver skulder, anser utskottet, att av stadgandets avfattning med tillräcklig tydlighet framgår, att efterbeskattning må äga rum endast om kronan tillskyndats skada. Självfallet kan så icke anses vara fallet, om den ersättning, varom fråga är, understiger det belopp, varmed tillgångarna överstiga skulderna. Med hänsyn härtill synes någon ändring av paragrafens avfattning icke behöva vidtagas i berörda hänseende.

8 §.

Enligt förslaget skall fråga om särskild vägskatt prövas av Kungl. Maj:t. Sådan skatt skall utgöras av dem, som jämlikt taxeringslängderna för året närmast efter det, varunder ersättningsskyldigheten av Kungl. Maj:t fastställts, äro inom vägdistriktets område skattskyldiga till allmän kommunal-skatt.

I motionerna I: 277 och II: 378 har yrkats dels att fråga om uttagande av särskild vägskatt bör väckas före den 1 januari 1945, dels ock att prövning av sådan fråga bör tillkomma laga domstol. Vidare har i motionen II: 426 hemställts, att denna paragraf måtte ändras så, att särskild vägskatt skall uttagas av dem, som varit skyldiga att erlägga sådan skatt enligt lag om vägdistrikt, och utgöras av envar skattskyldig i förhållande till det antal vägskatte kronor och vägskatteören som påförts honom efter 1942 års taxeringslängder.

Vad som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena synes utskottet icke utgöra tillräckliga skäl till ändring av de i propositionen föreslagna bestämmelserna. Till grund för dessa ligga praktiska avväganden, mot vilka utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att fråga om uttagande av särskild vägskatt avgöres så snart ske kan.

Förslaget till lag om vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd.

1, 25 och 26 §§.

I motionerna I: 277 och II: 378 har yrkats avslag på vad i propositionen föreslagits om inrättande av en riksvägnämnd.

Ett förstatligande av vägväsendet nödvändiggör väl icke i och för sig inrättande av ett rådgivande, centralt organ. Med hänsyn till den centralisering av beslutanderätten i vägfrågor, förslaget innebär, ökas emellertid behovet av en direkt och regelmässig beröring mellan den centrala, beslutande myndigheten och de lokala intressena. De lokala nämnderna skulle genom sina representanter i riksvägnämnden på detta sätt tillföras viss överblick av vägbehoven i hela landet samt erhålla kännedom om och förståelse för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åtgärder och planer. Utskottet förutsätter nämligen, att nämndens ledamöter vid sammanträdena erhålla fullständig information om utvecklingen på vägväsendets område och planerna för framtiden samt få tillfälle att med de ledande i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen diskutera frågor, som äro av särskild betydelse för de olika orterna. Härigenom erhåller även styrelsen bättre kännedom om behoven inom olika delar av landet. De lokala nämndernas yttranden kunna aldrig ersätta ett intimt samråd mellan styrelsen och representanter för de lokala intressena.

Det har gjorts gällande att ett dylikt samråd lika väl kan komma till stånd genom att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till gemensamma överläggningar inkallar ordförandena i de olika länsvägnämnderna. Det är väl möjligt att en sådan ordning skulle lika väl tillgodose styrelsens behov av samråd. För de lokala vägintrössena skulle emellertid en dylik anordning — vilken icke skulle medföra någon väsentlig besparing — innebära en försämring av möjligheterna att göra sina synpunkter gällande. Riksvägnämnden skulle nämligen bliva ett mycket auktoritativt språkrör för de lokala vägintrössena och bereda målsmännen för dessa tillfälle att medverka vid planläggningen i stort

av vägbyggnadsverksamheten och handläggningen av övriga för vägväsendet i dess helhet betydelsefulla frågor samt därigenom, såsom jämväl framhållits i 1942 års proposition i vägförstatligandefrågan, utgöra en garanti för att tillräcklig hänsyn till ifrågavarande intressen tages i ärenden, som avgöras centralt. Ett dylikt organ skulle vidare kunna verka förmedlande mellan stridiga bygdeintressen. En av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkallad konferens med länsvägnämndernas ordförande skulle sakna den auktoritativa ställning, som riksvägnämnden får, och icke heller ha möjlighet att uppehålla den fortlöpande kontakt med vägproblemen, som riksvägnämnden är avsedd att erhålla.

Utskottet kan icke dela de i motionerna uttalade farhågorna för att inrättandet av en riksvägnämnd skulle leda till en ytterligare byråkratisering av vägfrågor. Tvärtom bör nämnden även ha till uppgift att verka för att vägorganisationen blir så rationell som möjligt. Det är att märka att nämnden icke skall höras i löpande ärenden, varför det icke kan bli något tal om ett fördröjande av ärendenas avgörande. Nämndens uppgifter skola begränsas till frågor av mera principiell natur.

De årliga kostnaderna för nämnden ha av de vägsakkunniga beräknats till 16,000 kr. och äro sålunda ej större än att man i detta sammanhang kan bortse från dem.

På grund av vad sålunda anförts anser sig utskottet böra avstyrka motionerna i denna del.

2 §.

Beträffande vägnämndernas uppgifter har i de likalydande motionerna I: 277 och II: 378 yrkats, att vägnämnden tillerkännes rätt att själv framställa förslag i frågor rörande vägväsendet och vägtrafiken i orten. Vidare har i motionen II: 405 hemställts, att riksdagen måtte besluta att i vägnämndernas uppgifter »även måtte ingå rätt för vägnämnderna till övervakning av vägunderhållet samt vid eventuell misskötsel av detsamma rätt att till länsstyrelsen anmäla förhållandet».

Något behov av *fortlöpande* kontroll över vägunderhållet torde visserligen, såsom i propositionen framhålles, icke finnas. Någon sådan kontroll bör därför icke ingå i nämndens uppgifter. Skulle emellertid misskötsel av underhållet förekomma, bör vägnämnden ha möjlighet att göra erforderliga framställningar, i första hand till vägförvaltningen eller länsstyrelsen eller ock till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller Kungl. Maj:t. Vidare kunna vägförvaltningarna och bygden ha olika meningar om behovet av snöplogning o. d. I sådana fall bör det tillkomma nämnden att föra talan för de lokala intressena. Nämnden bör även ha möjlighet att taga initiativ till åtgärder för trafiksäkerhetens främjande, exempelvis uppsättande av skyddsvärn och dylikt. Då av paragrafens avfattning icke med tydlighet framgår, att nämnden har nu berörda befogenheter, anser utskottet lagrummet böra kompletteras med bestämmelser av huvudsakligen det innehåll, som föreslagits i motionerna I: 277 och II: 378. Härigenom torde även syftet med motionen II: 405 vara tillgodosett.

13 §.

Enligt förslaget äger bl. a. landshövding att vara tillstådes vid vägnämnds sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Är landshövding närvarande, äger han, enligt uttryckligt stadgande i denna paragraf, föra ordet.

Då vägnämnden har att företräda de lokala intressena och sålunda föra deras talan bland annat gentemot staten och dess organ, synes mindre lämpligt, att landshövdingen, då han är närvarande vid vägnämnds sammanträde, för ordet i nämnden. Denna uppgift bör enligt utskottets mening städse tillkomma den valde ordföranden. Utskottet anser därför ifrågavarande stadgande böra utgå.

Enligt 12 § landshövdinginstruktionen äger visserligen landshövdingen, *där annat icke är stadgat*, föra ordet vid sådana förhandlingar, i vilka han å ämbetets vägnar deltagar, samt vid sådana ämbetsförrättningar inom länet, vilka utföras av honom jämte andra ämbetsmän. Detta stadgande läser emellertid icke avse sammanträden med organ, vilka blivit i lag reglerade, såsom vägnämnder och länsvägnämnder. Något uttryckligt stadgande i förevarande lag torde därför icke erfordras till förekommande av att 12 § landshövdinginstruktionen blir tillämplig även å sådant vägnämndssammanträde, vid vilket landshövdingen är närvarande.

19 §.

Enligt förslaget åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse av statsmedel med tolv kronor för sammanträdesdag. I motionen II: 394 har — under framhållande att ett sålunda fixerat arvode icke syntes stå i rimlig proportion till vad ledamot av en dylik nämnd i regel finge avstå bl. a. i form av förlorad arbetsförtjänst — hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av denna paragraf, att arvodet till ledamot av vägnämnd utgår med aderton kronor för sammanträdesdag.

Utskottet biträder denna hemställan.

21 §.

Enligt förslaget skola ledamöterna i länsvägnämnden utses av länsstyrelsen samt skogsvårdsstyrelsen (skogsvårdsstyrelserna) och vägnämnderna i länet så, att länsstyrelsen förordnar två ledamöter samt skogsvårdsstyrelsen (envar av skogsvårdsstyrelserna) och varje vägnämnd en ledamot. I motionerna I: 266 och II: 400 har hemställts om sådan ändring av förslaget, att »vägnämnderna på Gotland i länsvägnämnden beredas en proportionsvis lika stark representation som i andra län, förslagsvis genom att varje vägnämnd får utse tvenne representanter i länsvägnämnden».

Då länsvägnämnden är avsedd att företräda de lokala vägintressena, är det, enligt utskottets mening, av vikt, att majoriteten av ledamöterna i länsvägnämnden utses av organ för dessa intressen. Enligt propositionen skulle

så icke bliva fallet på Gotland, där endast två vägnämnder torde komma att inrättas. På grund härav vill utskottet, i överensstämmelse med vad i motionerna yrkats, förordas, att envar av vägnämnderna på Gotland berättigas att utse två ledamöter i länsvägnämnden.

23 §.

Enligt propositionen skall ordföranden i länsvägnämnden utses av länsstyrelsen bland nämndens ledamöter. I motionerna I:275 och II:393 har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av förslaget att länsvägnämnden äger att inom sig utse ordförande.

Då länsvägnämnden avses skola företräda de lokala vägintressena gentemot staten och dess organ, synes enligt utskottets mening riktigast, att ordföranden i länsvägnämnden utses av nämnden själv på samma sätt som ordföranden i vägnämnden. Denna ändring av förslaget nödvändiggör meddelandet av bestämmelser om utseende av någon av ledamöterna att sammankalla länsvägnämnden till dess första sammanträde samt att leda förhandlingarna, intill dess ordförande valts.

24 §.

De av utskottet förordade ändringarna av 19 och 23 §§ nödvändiggöra viss redaktionell jämkning av 24 §.

Förslaget till stadga angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadga).

4 §.

Göres ansökan om anläggning av väg, har länsstyrelsen, enligt förslaget, att utreda vägens betydelse och angelägenhetsgrad. För sådant ändamål skall länsstyrelsen, där ansökningen gjorts av annan än vägnämnden, inhämta dennas yttrande. Från vad nu stadgats gäller det undantag, att länsstyrelsen äger omedelbart avslå ansökan, där det med hänsyn till kända förhållanden finnes uppenbart, att ansökningen ej kan bifallas. Länsstyrelsen kan sålunda avslå ansökan utan att först höra vägnämnden.

Fall kunna väl någon gång förekomma, då ansökning bör avslås utan att yttrande först inhämtats från vägnämnden. Utskottet förutsätter emellertid, att denna möjlighet anlitas endast i undantagsfall. Som regel bör nämnden få tillfälle att yttra sig över alla ansökningar, innan desamma upptagas till avgörande. Utskottet förutsätter vidare, att ansökan, som gjorts av vägnämnd, icke avslås, förrän länsstyrelsen föranstaltat om fullständig utredning i ärendet.

13 §.

Enligt förslaget skall fastställd flerårsplan i huvudsak följas vid vägarbetenas bedrivande. Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest änd-

ring i ordningen för företagens utförande eller annan mera väsentlig avvikelse från flerårsplanen, äger dock väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter samråd med länsstyrelsen, förordna härom. I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

Även om man torde kunna förutsätta, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke kommer att besluta om avvikelse från fastställd flerårsplan annat än i undantagsfall och då så oundgängligen påkallas av omständigheterna, synes det dock utskottet betänkligt, att dylik avvikelse skall kunna ske utan att länsvägnämnden fått tillfälle att yttra sig. I propositionen förutsättes icke ens, att länsvägnämnden skall underrättas om avvikelse, så att nämnden får möjlighet att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:ts prövning. Då nämndens hörande icke lärer föranleda något mera betydande dröjsmål med frågans avgörande, förordar utskottet sådan ändring av paragrafen, att nämndens yttrande skall inhämtas före avgörandet. För att bereda klagoberättigad möjlighet att anföra besvär över beslut om avvikelse från fastställd flerårsplan, bör beslutet delgivas därav berörda på samma sätt som är stadgat i 12 § beträffande beslut om fastställande av flerårsplan, dock torde underrättelse icke behöva lämnas överlantmätare och länsarkitekt.

Det synes utskottet vidare oegentligt, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall äga förordna om avvikelse från flerårsplan, som fastställts av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill torde böra föreskrivas, att Kungl. Maj:t förordnar om avvikelse från plan, som fastställts av Kungl. Maj:t.

15 §.

Utskottet, som icke har något att erinra mot denna paragraf, vill i anledning av sista *att*-satsen understryka, att terrängundersökning för upprättande av arbetsplan för väg skall verkställas med erforderlig noggrannhet. Det bör således icke förekomma, att arbetsplanen måste göras om på grund av bristfällig terrängundersökning.

17 §.

Enligt förslaget skall förrättningsmannen vid utarbetande av arbetsplan samråda med bl. a. ordföranden i vägnämnden. Utskottet, som finner dylikt samråd nödvändigt, förutsätter att ordföranden vid sådana tillfällen inhämtar övriga vägnämndsledamöters uppfattning rörande vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt.

25 och 33 §§.

I överensstämmelse med vad utskottet anfört vid 65 § i förslaget till lag om allmänna vägar bör i 25 och 33 §§ i vägstadgan införas föreskrift om att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens där omförmälda beslut skola kungöras i kyrkan i den eller de församlingar, som beröras av beslutet. På grund av stadgandet i 34 § blir föreskriften om kungörande i kyrkan tillämplig även å beslut, som angivas i sistnämnda paragraf.

28 §.

I överensstämmelse med vad utskottet anfört vid 4 § i förslaget till vägstadga vill utskottet här framhålla, att ansökan om förändring av enskild väg till allmän såsom regel icke bör avslås utan att vägnämnden haft tillfälle att yttra sig över ansökningen.

38 §.

Enligt gällande väglag (20 §) äger stad bygga allmän väg, som enligt fastställd stadsplan, stomplan eller avstyckningsplan skall ingå i gata eller allmän plats, utan att arbetsplan för företaget blivit fastställd av statlig myndighet. Detta undantag från eljest gällande bestämmelser har föranletts av att vägens sträckning avgjorts av statlig myndighet genom fastställande av stadsplan eller av ändring däri. Enligt propositionen skall däremot även i nu berörda fall arbetsplanen fastställas i den ordning, som föreslås för arbetsplaner i allmänhet.

I motionen I: 284 hemställes, att riksdagen i sitt yttrande angående förslaget till vägstadga måtte påyrka sådan ändring av förslaget, att fastställelse av arbetsplan icke kräves för byggande av allmän väg, som enligt fastställd stadsplan, stomplan eller avstyckningsplan skall ingå i gata eller allmän plats.

Av skäl som i propositionen anförts anser även utskottet, att alla arbetsplaner beträffande vägföretag i städerna böra granskas och fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Den olägenhet och det dröjsmål som härav föranledas kunna icke uppväga fördelarna av en dylik ordning. Utskottet anser sig för den skull böra avstyrka motionen.

Utskottet förutsätter emellertid att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens granskning och fastställelse av arbetsplaner beträffande vägföretag i städerna ske med största möjliga skyndsamhet. En snabb behandling av dessa ärenden betingas av samma skäl, som föranlett vidtagande av särskilda åtgärder för vinnande av en skyndsam handläggning av stadsplaneärenden.

Förslaget till förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare.

1 §.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår statsbidrag till byggande och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga vägar och gator. Enligt förslaget skall till de städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare, utgå statsbidrag till byggande och underhåll av alla allmänna vägar och för biltrafiken viktiga gator.

I fråga om vägarna innebär förslaget sålunda viss förändring. Den nuvarande gränsdragningen mellan statsbidragsberättigade samt övriga vägar och gator åsyftar att till den förra kategorien hänföra alla förbindelseleder,

som äro nödiga för den allmänna samfärdseln. Enligt vad utskottet inhämtat ha emellertid icke alla allmänna vägar i städerna hänförs till de statsbidragsberättigade, d. v. s. ansetts vara för biltrafiken viktiga vägar. Antalet allmänna vägar, som icke ansetts vara för biltrafiken viktiga, torde dock icke vara stort. Skola städerna i enlighet med de av 1942 års riksdag godkända grunderna för vägväsendets förstatligande få samma lättnad i sina bördor för de trafikleder, som äro nödiga för den allmänna samfärdseln, som landsbygden, måste bidrag utgå till alla allmänna vägar i städerna. Utskottet har med hänsyn härtill icke något att erinra mot förslaget i denna del. I den mån bidrag tidigare utgått till väg, som prövats vara för biltrafiken viktig, men som icke är att anse såsom allmän, torde förutsättningar i allmänhet föreligga för vägens förändring till allmän.

Beträffande de bidragsberättigade gatorna innebär förslaget icke någon förändring i förhållande till vad nu gäller. Statsbidrag skall sålunda utgå till alla för biltrafiken viktiga gator. Till denna kategori hänförs enligt nu gällande praxis gator, som ingå i infarts- och genomfartsleder, samt vidare andra gator, som beträffande trafikmängd och beskaffenhet kunna jämföras med infarts- och genomfartsgator, ävensom mera trafikerade omnibusleder och viktiga trafikleder till hamn, järnvägsstation, flygplats m. fl. större allmänna inrättningar samt till industriområde. Reformens genomförande får i principiellt hänseende icke leda till någon utvidgning av det bidragsberättigade gatunätet. Med hänsyn till de ökade statsbidragen bör, vid gatas förklarande såsom viktig för biltrafiken, kravet på gatans nödvändighet för den allmänna samfärdseln strängt upprätthållas.

Enligt förevarande stadgande utgår statsbidrag till *byggande och underhåll* av bidragsberättigade trafikleder. Detta innebär dock icke att bidrag skall lämnas till alla byggnadsföretag, som avse allmänna vägar och för biltrafiken viktiga gator. På sätt framgår av 6 och 7 §§ utgår bidrag endast i mån av tillgång å därtill anslagna medel. Däremot skall bidrag utgå till underhållet av alla allmänna vägar och för biltrafiken viktiga gator.

7 §.

Enligt förslaget skall statsbidrag till stads eller stadsliknande samhälles kostnad för iordningställande av för biltrafiken viktig gata utgå endast i den mån kostnaden icke täckes av de bidrag, som staden eller samhället äger eller, om erforderliga gatukostnadsbestämmelser antagits, skulle ägt uppbära av tomtägarna. Där synnerliga skäl därtill äro äro må dock Kungl. Maj:t medgiva statsbidrag med skäligt belopp även till den del av stads eller samhälles kostnad för iordningställande av gata, till vilken statsbidrag icke utgår enligt vad nu sagts.

I motionen I: 284 uttalas, att statsbidrag borde utgå på hela kostnaden för gatas iordningställande med förbehåll allenast för sådana »stats»-bidrag, som verkligen inflöte. Under hänvisning härtill hemställa motionärerna, att

riksdagen måtte förklara sig godkänna förevarande förordning endast under förutsättning att i densamma vidtoges nyss nämnda och vissa andra ändringar.

I likhet med de vägsakkunniga och departementschefen anser utskottet att statsbidrag icke bör utgå till den del av gatubyggnadsföretag, som täckes av de gatukostnadsbidrag, staden eller samhället äger uppbära av tomtägarna. Den möjlighet, som stadsplanelagen bereder stad eller samhälle att av tomtägare uttaga bidrag till gatukostnaderna, utnyttjas emellertid olika av olika städer och samhällen. Det beror i första hand på stadens eller samhällets avgörande, om gatukostnadsbidrag skola uttagas med vad som maximalt är möjligt enligt stadsplanelagens bestämmelser, med viss del därav eller icke alls. I vissa städer och samhällen har också omfattningen av tomtägarnas bidragsskyldighet begränsats i förhållande till vad som enligt lagen är möjligt att uttaga. För åtskilliga städer och samhällen ha några gatukostnadsbestämmelser över huvud icke fastställts. Med hänsyn till nu angivna förhållanden skulle ett bifall till motionen medföra, att städerna skulle komma i åtnjutande av statsbidrag till gatukostnaderna i mycket olika utsträckning. De städer, som icke antagit gatukostnadsbestämmelser eller som begränsat tomtägarnas bidragsskyldighet i förhållande till vad som enligt stadsplanelagen varit möjligt att uttaga, skulle få mera statsbidrag än de städer och samhällen, som uttaga maximala tomtägarbidrag. Detta kan enligt utskottets uppfattning icke vara rättvist. Kungl. Maj:ts förslag till lösning av denna fråga vilar däremot på principiellt riktiga grunder.

I motionen hävdas att ett godtagande av förslaget komme att medföra ett allvarligt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Utskottet kan icke finna att detta påstående har fog för sig. Förslaget kan i själva verket sägas innebära att städerna och samhällena äga bestämma, huruvida den del av gatukostnaderna, till vilken statsbidrag icke utgår, skall gäldas av tomtägarna eller uttagas genom utdebitering å det kommunala skatteunderlaget.

Vid ett bifall till motionen skulle städerna och samhällena faktiskt ha ett visst intresse av att icke besluta om uttagande av gatukostnadsbidrag. En sådan lösning av frågan, som gör det möjligt för städerna och samhällena att underlåta att uttaga eller att begränsa tomtägarbidragen endast för att få högre statsbidrag, kan icke vara riktig.

Utskottet är medvetet om att det ej sällan kan visa sig svårt att i det särskilda fallet fastställa vad som är att anse såsom maximalt gatukostnadsbidrag. Nu berörda svårighet bör dock icke stå hindrande för en principiellt riktig lösning. Skulle sådana svårigheter yppa sig, bör Kungl. Maj:t, såsom departementschefen förutsatt, äga meddela erforderliga anvisningar för bestämmande av tomtägarbidragens storlek.

På grund av det anförda kan utskottet icke förorda någon ändring av förslaget i denna del.

9 §.

Stads utgifter för anskaffande av mark må enligt nu gällande bestämmelser icke inräknas i den kostnad, som lägges till grund för beräkning av statsbidrag till väg- och gatubyggnadsföretag. I syfte att skapa förutsättningar för en principiell likställighet mellan landsbygd, å ena, samt städer och samhällen, å andra sidan, föreslås i propositionen, att efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall skall med belopp, som Kungl. Maj:ts finner skäligt, kunna i kostnadsunderlaget för beräkning av statsbidrag till väg- och gatubyggnadsföretag inräknas ersättning för upplåtelse av mark och för annat intrång som föranledes av vägens eller gatans byggande eller begagnande, ävensom kostnader för ersättningens fastställande av domstol. Är fråga om byggande av väg eller gata inom område, för vilket stadsplan blivit fastställt, må dock sådan ersättning inräknas i kostnadsunderlaget endast om företaget finnes vara för staden eller samhället synnerligen betungande.

I motionen I: 284 uttala motionärerna att de icke kunna, såsom departementschefen, finna sistnämnda begränsning rimlig »med hänsyn till den särskilda nytta sådant väg- och gatuföretag regelmässigt bereder staden eller samhället». Motionärerna säga sig vidare icke kunna finna någon särskild anledning att markersättningen icke skulle få inräknas i kostnadsunderlaget, och i vart fall borde möjligheten härtill för företag inom stadsplanlagt område icke göras beroende av att kostnaden för staden framstode såsom synnerligen betungande. Under hänvisning till det anförda hemställa motionärerna, att riksdagen måtte förklara sig godkänna förevarande förordning allenast under förutsättning att i densamma vidtoges angivna ändringar.

Enligt utskottets mening bör statsbidrag icke utgå till stads eller samhälles kostnader för mark, i den mån kostnaderna täckas av gatumarkersättningar från tomtägarna.

Med avseende å allmän väg utanför stadsplanlagt område äro fastighetsägarna emellertid icke skyldiga att bidra till kostnaderna för vägmarken. Om städerna och samhällena följaktligen icke kunna i sin tur uttaga ersättning av tomtägarna, kan det icke anses motiverat, att städerna och samhällena men icke landsbygdens övriga kommuner få bära bördan för markanskaffningen. De vägsakkunniga ha med hänsyn härtill förklarat sig förutsetta, att statsbidrag i de flesta fall utgår till kostnaderna för mark till allmän väg utom stadsplanlagt område. Endast i de fall, då vägföretaget kan anses vara av utpräglat lokal betydelse och av särskild nytta för staden eller samhället, böra kostnaderna helt bäras av staden eller samhället. Mot vad sålunda uttalats har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Med avseende å väg eller gata inom stadsplanlagt område anser utskottet lika med departementschefen, att de städer och samhällen, om vilka nu är fråga, i allmänhet äga sådan nytta av väg- och gatubyggnadsföretag, att det måste anses fullt skäligt, att de såsom regel själva bära även den del

av markkostnaderna, som icke täckas av tomtägarbidrag. Förhållandena kunna emellertid vara sådana, att det skulle vara obilligt att låta staden eller samhället bära hela kostnaden för marken. Möjlighet bör därför i enlighet med vad som föreslagits i propositionen finnas att bevilja statsbidrag till kostnaderna även för mark inom stadsplanelagt område. En utvidgning av denna möjlighet, såsom i motionen ifrågasatts, skulle kunna leda till orimliga ekonomiska konsekvenser.

Av det anförda framgår, att utskottet icke kan förorda någon ändring i förslaget i denna del.

17 §.

Enligt förslaget skall statsbidrag icke utgå till iordningställande eller underhåll av gata, vars iordningställande påbörjats efter den 1 januari 1944, såvida ej företaget utföres enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen före arbetets påbörjande granskad och godkänd arbetsplan. I motionen I: 284 framhålles, att byggande av en trafikled såsom gata innebure, att den utfördes i full överensstämmelse med gällande stadsplan. Att för detta fall påfordra väg- och vattenbyggnadsstyrelsens godkännande av arbetsplan syntes icke fylla något förnuftigt ändamål men vore däremot ägnat att medföra onödiga tvister mellan styrelsen och städerna. Motionärerna hemställa för den skull, att förslaget ändras i enlighet härmed.

Stadsplanebeslut innehåller icke, såsom motionärerna synas förutsätta, bestämmelser i alla avseenden om huru gata skall byggas. Sålunda hava städerna och samhällena tämligen fria händer i fråga om sättet för gatas byggande. Det är emellertid uppenbart, att sättet för arbetets utförande är av största betydelse för kostnaderna för företaget och därmed även för statsbidraget till gatans byggande och underhåll. Med hänsyn härtill torde de skäl, som av utskottet anförts till stöd för att arbetsplan beträffande väg inom stadsplanelagt område skall granskas och fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, tala för att även arbetsplan beträffande gata, till vars byggande eller underhåll statsbidrag skall utgå, granskas och godkännes av styrelsen. Föreskriften härom i förslaget innebär, såsom departementschefen framhåller i propositionen, icke något nytt. Redan nu skola arbetsplaner beträffande sådana gatubyggnadsföretag, till vilka statsbidrag skall utgå, granskas och godkännas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts kan utskottet icke biträda motionärernas hemställan i denna del. Vad utskottet vid 38 § i förslaget till vägstadga anført om vikten av en skyndsam handläggning av ärenden rörande fastställande av arbetsplan för vägföretag i städerna äger givetvis tillämpning även med avseende å granskning och godkännande av arbetsplaner för gatubyggnadsföretag.

Förslaget till förordning om statsbidrag till städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare, för tillhandahållande av mark för allmän väg m. m.

2 §.

Enligt denna paragraf i förslaget utgår statsbidrag med sextio procent av vad stadsliknande samhälle visar sig hava utgivit för mark, som särskilt förvärvats för allmän väg, samt för å marken belägen byggnad, så ock för in-trång som orsakas av vägens byggande eller begagnande, samt för domstols- och expropriationshandläggning, allt i den mån ersättning prövas skälig. Där synnerliga skäl därtill äro, må statsbidraget efter prövning av Kungl. Maj:t förhöjas utöver vad nu sagts. Vad sålunda gäller för stadsliknande samhällen äger på grund av bestämmelsen i 7 § motsvarande tillämpning för de städer, där kronan är väghållare.

I motionerna I: 299 och II: 425 hemställes om sådan ändring av förslaget att statsbidraget såsom regel utgår med åttio procent av vad samhället visar sig hava utgivit i ersättning för mark, som samhälle tillhandahållit för byg-gande av allmän väg inom stadsplanelagt område.

Enligt utskottets mening är den del av markanskaffningskostnaderna, som samhällena enligt propositionen själva skola bära, i allmänhet för stor i förhållande till dessa samhällens ekonomiska ställning. Möjligheterna att i förhållande till varje samhälles behov rättvist anpassa statsbidraget till mark-anskaffningskostnaderna torde visserligen, såsom i propositionen framhålles, ökas, om bidraget såsom regel bestämmes till sextio i stället för åttio procent och Kungl. Maj:t får möjlighet att höja bidraget. Å andra sidan torde oviss-heten, om samhällena kunna erhålla högre bidrag, kunna leda till att sam-hällena motsätta sig nödvändiga företag eller behövlig utvidgning av stads-plan, enär dessa kunna medföra alltför betungande ekonomiska konsekven-ser för samhällena. Utskottet anser med hänsyn härtill, i likhet med de väg-sakkunniga och motionärerna, att statsbidraget såsom regel bör utgå med åttio procent. Givetvis bör bidraget till de små städer, där kronan är väg-hållare, utgå med enahanda procent.

I övrigt har utskottet vid sin granskning av författningsförslagen icke funnit anledning till erinran.

På grund av det anförda får utskottet hemställa

A) att riksdagen — med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i de genom förevarande pro-position framlagda lagförslagen — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) lag om allmänna vägar.

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.**1 §.**

Denna lag avser sådan för den allmänna samfärdseln upplåten väg, som enligt vad nedan sägs hålles genom det allmännas försorg (allmän väg).

2 §.

Till väg höra vägbana och de områden därinvid, som stadigvarande tarvas för vägbanans bestånd och underhåll, såsom slänt, bankett, dike och upp-lagsplats, ävensom trumma, skyddsvärn, vägmärke och annan för vägens bestånd eller brukande utförd anordning.

Såsom väg anses bro och färja med färjläge ävensom för den allmänna samfärdseln allenast vintertiden avsedd körled (särskild vinterväg). *Lika med väg anses till väg ansluten brygga, bro eller färja med färjläge, så ock för den allmänna samfärdseln allenast vintertiden avsedd körled (särskild vinterväg).*

3 §.

Väghållning omfattar byggande och underhåll av väg.

4 §.

Till byggande av väg räknas förutom anläggning av ny väg även omläggning och förbättring av väg.

Ny väg må anläggas, om den prövas nödig för den allmänna samfärdseln eller eljest finnes vara till synnerligt gagn för det allmänna. Omläggning och förbättring av väg må ske, där så prövas erforderligt ur det allmännas synpunkt.

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen utan oskäligen kostnad vinnes med minsta intrång och olägenhet för annan. Inom område, för vilket stadsplan, stom-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

plan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser äro gällande, må väg ej läggas så, att planen eller bestämmelserna motverkas.

5 §.

Väg skall hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick.

Till underhåll av väg räknas dels åtgärd för vägs vidmakthållande i fargillt skick, såsom påförande av väghållningsämnen, vägbanans jämnande, dikesrensning, underhåll och iständsättning av bro eller färja samt ombyggnad av trumma, dels uppsättande av skyddsvärn, vägmärke eller annan dylik anordning, såvida åtgärden ej företages i samband med vägens byggande, dels ock öppnande och stängande av rörlig bro samt drift av färja.

Vintertid omfattar underhåll av väg även arbete för att hålla vägbanan till erforderlig bredd fri från hinder av snö och is samt för dess utmärkande, där så tarvas, så ock sandning ävensom åtgärd för vägbanas bättrande genom påskottning av snö, där å kortare sträckor till följd av ojämn snösamling uppstått menföre, som med hänsyn till samfärdselns art och omfattning är till avsevärd olägenhet. Å länsstyrelsen ankommer att bestämma, huruvida väg skall hållas fri från hinder av snö och is i den omfattning, som kräves för biltrafik, eller allenast i den utsträckning, som erfordras för samfärdsel med åkdon framfört av dragare.

6 §.

Särskild vinterväg må inrättas, om den prövas nödig för den allmänna samfärdseln eller eljest finnes vara till synnerligt gagn för det allmänna.

Bliver genom inrättande av särskild vinterväg annan väg under vintertid obehöfelig, vare dess hållande i laggillt skick under samma tid ej nödigt.

Upptages, med anledning av snöfall eller av annan giltig orsak, vid sidan av väg tillfällig körled, må med vägens försättande i laggillt skick anstå, så länge det på grund av det inträffade hindret finnes nödigt och körleden hålles i farbart stånd.

7 §.

Enskild väg, som prövas nödig för den allmänna samfärdseln eller eljest finnes vara till synnerligt gagn för det allmänna, må förändras till allmän.

8 §.

Väg må indragas, om den efter tillkomsten av ny väg eller eljest icke längre anses behöfelig ur det allmännas synpunkt och olägenheten för bygden av vägens indragande är ringa.

9 §.

Konungen bestämmer, huruvida och under vilka villkor avgift må upptagas för färjas begagnande.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)***10 §.**

Vid väghållning skall iakttagas vad om fornminnen, naturminnesmärken och nationalparker är särskilt stadgat.

Om väghållare.**11 §.**

Väghållare är på landet kronan och inom stads område staden. Konungen äger på därom gjord framställning förordna, att köping eller annat samhälle, för vilket stadsplanelagens bestämmelser angående stad äga tillämpning (stadsliknande samhälle), skall vara väghållare.

Finnes stad eller sådant stadsliknande samhälle, som efter Konungens förordnande är väghållare, sakna förutsättningar därför, må Konungen förordna, att kronan skall vara väghållare i staden eller samhället.

Där någon på grund av särskild förpliktelse har att svara för väghållning, skall därvid förbliva, intill dess väghållningen i den ordning, som är stadgad för förändring av enskild väg till allmän, övertages av väghållare som i första stycket avses.

12 §.

Vad i 11 § sägs innefattar ej hinder för kommun eller landsting att lämna bidrag till byggande av väg.

13 §.

Väghållningen för kronans räkning handhaves, enligt vad därem särskilt stadgas, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt vägförvaltningarna i länen.

Där stad eller stadsliknande samhälle är väghållare, handhaves väghållningen av den kommunala nämnd eller styrelse, som därtill utsetts, i Stockholm under inseende av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och eljest under närmaste inseende av vägförvaltningen i länet.

Om behandling av vägfrågor.**14 §.**

Fråga om byggande av väg, om förändring av enskild väg till allmän, om inrättande av särskild vinterväg eller om indragning av väg skall, där ej Konungen annorlunda förordnar, prövas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter samråd med länsstyrelsen. Stannar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i annan mening än länsstyrelsen, skall ärendet hänskjutas till Konungens prövning.

Ordnings- och säkerhetsfrågor, så ock vissa särskilt angivna frågor prövas enligt vad nedan sägs av länsstyrelsen eller av vägsyenenämnd.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

15 §.

Innan väg bygges, skall arbetsplan för vägen upprättas och, efter utställelse för granskning, fastställas av myndighet som i 14 § första stycket avses; dock erfordras ej utställelse och fastställelse i fråga om sådant förbättringsarbete eller mindre omlägningsarbete, som ej kan antagas lända till förfång för ägare av fastighet vilken beröres av vägföretaget eller för nyttjanderätts- eller servitutsrättshavare.

Beslut om fastställelse av arbetsplan vare förfallet, där ej inom tre år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen föreskriva förlängning av giltighetstiden, varje gång högst tre år.

16 §.

I vägfrågor företrädas de lokala väginressena på landet och i de städer, där kronan är väghållare, av vägnämnder och länsvägnämnder i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

17 §.

Närmare bestämmelser om behandlingen av vägfrågor meddelas av Konungen.

Om vägrätt.

18 §.

Har arbetsplan för väg fastställts genom lagakraftägande beslut, vare ägare av fastighet pliktig att upplåta för vägen erforderlig mark; och må marken sedan den tagits i anspråk nyttjas för vägen utan hinder av den rätt annan må äga i avseende å fastigheten. Sådan nyttjanderätt kallas vägrätt.

Vägrätt föreligge ock, om mark tagits i anspråk för väg enligt medgivande av fastighetens ägare eller om enskild väg förändrats till allmän.

Mark anses hava tagits i anspråk, då vägens sträckning över fastigheten blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt och vägarbetet påbörjats å fastigheten.

19 §.

För upplåtelse av mark till väg, så ock för annat intrång som orsakas av vägens byggande eller begagnande, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren, där ej avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning ej skall lämnas. Å ersättningen skall utgå sex procent årlig ränta från den dag, då marken togs i anspråk.

Enahanda rätt till ersättning för intrång tillkomme innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt i avseende å fastigheten, som upplåtits innan marken togs i anspråk.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Medför vägens framdragande jämväl nytta för fastigheten eller för särskild rätt i avseende å denna, skall ersättningen jämkas med hänsyn därtill.

20 §.

Där genom vägrätt fastigheten undergått sådan minskning i värde, att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för fordran, för vilken fastigheten svarade då marken togs i anspråk, skall ersättning som i 19 § avses jämte ränta nedsättas hos länsstyrelsen; och gälle om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp samt verkan därav i tillämpliga delar vad som är stadgat för det fall att enligt lagen om expropriation nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes.

21 §.

Har förlust å fordran som i 20 § avses uppstått till följd av att nedsättning ej skett, njute fordringens innehavare av väghållaren ersättning för förlusten mot avskrivning å fordringshandlingen.

Samma lag vare, där förlust tillskyndats fordringens innehavare därigenom att ersättning som i 19 § avses blivit för lågt beräknad och densamma till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning ej blivit prövad av domstol.

22 §.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare, gälle jämväl mot den, som efter det marken togs i anspråk förvärvat sakägarens rätt i avseende å fastigheten.

23 §.

Där ej överenskommelse träffats om ersättning, skall den, som vill framställa ersättningsanspråk, instämma sin talan till ägodelningsrätten i den ort, där fastigheten ligger. Väghållaren stånde jämväl öppet att få frågan om ersättning prövad av ägodelningsrätten.

Väghållaren vare pliktig vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såvitt ej ägodelningsrätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

Om förfarandet i mål som här avses samt talan mot däri meddelade beslut skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om delning av jord å landet finnes stadgat angående jorddelningsmål, som anhängiggöras genom stämning.

24 §.

Föranleder vägs framdragande över fastighet synnerligt men vid nyttjandet av densamma eller viss del därav, vare ägaren berättigad fordra att fastigheten eller delen skall lösas. Yrkande härom framställes efter vad i 23 § sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förklaras väghållaren lösningspliktig, skola i avseende å frågans vidare behandling bestämmelserna i lagen om expropriation i tillämpliga delar lända till efterrättelse; och äge såväl väghållaren som fastighetens ägare göra ansökan om stämning.

25 §.

Indrigades väg, upphöre vägrätten; och äge väghållaren bortföra vad å marken anbragts för vägändamål, där ej länsstyrelsen med hänsyn till uppkommen fråga om markens begagnande som enskild väg aktar nödigt annorlunda bestämma.

Är vad som må skiljas från marken ej bortfört inom ett år efter det vägen indragits eller vid den senare tidpunkt, länsstyrelsen på grund av särskilda omständigheter må hava bestämt, tillfalle det fastighetens ägare.

26 §.

Å mark till väg, som enligt stadsplan eller stomplan är avsedd till gata eller annan allmän plats, äger vad i 18—25 §§ är stadgat icke tillämpning, sedan marken tagits i anspråk för avsett ändamål; dock svare väghållaren för dessförinnan jämlikt 19, 21 eller 24 § uppkommen ersättnings- eller lösningsrätt.

Om tillfälligt upplåtande av mark och om rätt att taga väghållningsämnen.

27 §.

Är fråga väckt om byggande av väg och skall i anledning därav på vägmyndighets föranstaltande verkställas stakning eller mätning å marken, undersökning av grund eller annan dylik förberedande åtgärd, må därför erforderligt tillträde till fastighet icke vägras.

Vid förrättningen skall tillses, att skada å växande gröda såvitt möjligt undvikas samt att skog icke onödigt nedhugges. Ej må utan ägarens medgivande träd skadas eller fällas i trädgård, annan därmed jämförlig plantering eller park.

28 §.

Kan på grund av pågående arbete, jordras eller översvämning eller av annan orsak samfärdseln icke utan våda framgå å väg, äger länsstyrelsen på framställning av väghållaren föreskriva, att nyttjanderätt till mark för tillfällig väg skall upplåtas för så lång tid sådan väg till följd av det inträffade hindret är nödig.

29 §.

Vill väghållare uppsätta snöskärm invid väg och kan överenskommelse med fastighetens ägare icke träffas, äger vägsynenämnden meddela väghållaren tillstånd därtill.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

30 §.

För skada genom åtgärd som i 27 § avses eller till följd av tillfällig vägs anordnande eller begagnande eller snöskärms uppsättande skall väghållaren gälda ersättning med belopp som, där överenskommelse ej träffas, bestämes av vägsynenämnden.

31 §.

Vill väghållare å mark, som tillhör annan än kronan, taga sand, grus, jord eller sten till vägs underhåll och kan överenskommelse med fastighetens ägare icke träffas, må frågan hänskjutas till vägsynenämnden som, där ej upplåtelse av sådan rätt finnes lända ägaren till märkligt men, äger bestämma, att upplåtelse skall ske. I ty fall ankommer tillika å nämnden att föreskriva, i vilken omfattning och huruledes rätt, som nu sagts, må utövas samt till vilket belopp eller efter vilka grunder ersättning skall gäldas.

Vad sålunda stadgats utgör icke hinder för väghållare att i den ordning, som angives i lagen om expropriation, förvärva rätt till sand-, grus-, jord- eller stentäkt.

Ordnings- och säkerhetsföreskrifter.

32 §.

Å väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd förekomma upplag, grind eller annan anordning, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen.

Utän hinder av vad nu sagts må ämnen, som erfordras för underhåll av väg, därå uppläggas. Å vägbana må dock sådant upplag förekomma allenast under pågående arbete med vägens underhåll. Upplag skall så anordnas, att därigenom, såvitt möjligt, olägenhet ej vållas samfärdseln och vägens avvattning ej försvåras.

Tillstånd till grinds bibehållande eller uppsättande må meddelas allenast beträffande väg med ringa samfärdsel och när synnerliga skäl därtill äro. Länsstyrelsen äger när som helst återkalla tillståndet, så ock meddela föreskrifter ägnade att minska olägenheten av grinden.

Vad i denna paragraf är föreskrivet skall icke äga tillämpning beträffande grind eller bom, där väg korsas av järnväg, spårväg eller vattenväg, ej heller i fråga om dylik anordning, som erfordras för gränsbevakningens eller riksförsvarets behov.

33 §.

Utmed väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad på mindre avstånd än tolv meter från vägbanans mitt. Ej heller må inom nu nämnt avstånd utan sådant tillstånd förekomma upplag, stängsel eller dylik anordning, som hindrar vägens avvattning, skymmer utsikten över vägbanan eller eljest innebär fara för trafiksäkerheten. Föreligga särskilda skäl att för tillgodo-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

seende av trafiksäkerheten öka avståndet, äger länsstyrelsen föreskriva sådan ökning, dock högst till tjugu meter. Vid uppförande av byggnad å mark i annat höjdläge än vägbanans skall iakttagas, att till det eljest tillåtna minsta avståndet lägges så mycket, som motsvarar höjdskillnaden en och en halv gång räknad. Vid korsning i samma plan mellan allmänna vägar, mellan allmän väg och enskild, allmänneligen befaren väg eller mellan allmän väg och järnväg eller spårväg må icke utan länsstyrelsens tillstånd byggnad uppföras eller i denna paragraf avsedd, för trafiksäkerheten vådlig anordning förekomma inom ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter, belägna i vägarnas mittlinjer femtio meter från korsningen.

I närheten av väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd förekomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen.

Upplag eller annan anordning, som allenast på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under förbud enligt denna paragraf, må förbliva orubbad, där ej vägsynenämnden föreskriver skyldighet för fastighetens ägare att borttaga eller ändra anordningen eller utbyta den mot anordning, vilken icke medför fara eller olägenhet, som ovan sägs. För skada, som uppkommer i anledning av sådant föreläggande, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

34 §.

Har arbetsplan för väg blivit fastställd, skall, så länge beslutet därom är gällande, vad i 33 § första stycket är stadgat om förbud mot uppförande av byggnad äga motsvarande tillämpning.

Är fråga väckt om byggande av väg, äger länsstyrelsen meddela förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnad inom visst område, som kan beräknas bli taget i anspråk för vägen eller komma att ligga i omedelbar närhet av densamma. Sådant förbud må ej meddelas för längre tid än tre år. Vid behov äger länsstyrelsen föreskriva förlängning av tiden; dock skall beslutet härom underställas Konungens prövning.

35 §.

Vad i 33 och 34 §§ är stadgat äger icke tillämpning i fråga om bebyggnande av område, för vilket stadsplan, stomplan eller byggnadsplan fastställts.

36 §.

Är för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, eller påkallas eljest

Är för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, eller påkallas eljest

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

i trafiksäkerhetens intresse sådan åtgärd, *må*, därest överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, *vägsynenämnden föreskriva skyldighet för ägaren att inom viss tid ombesörja den erforderliga röjningen. Nämnden äger tillika föreskriva, att det område föreläggandet avser skall, intill dess annorlunda bestämmes, genom ägarens försorg hållas fritt från skymmande träd och buskar på sätt i beslutet närmare angives.*

Uppkommer i anledning av föreläggande, varom nu är sagt, avsevärd skada, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

i trafiksäkerhetens intresse sådan åtgärd, *äger vägsynenämnden*, därest överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, *besluta, att erforderliga åtgärder må, på sätt i beslutet närmare angives, vidtagas av väghållaren på dennes egen bekostnad.*

Uppkommer i anledning av beslut, varom nu är sagt, avsevärd skada, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

37 §.

Går väg utmed eller över vatten eller fördjupning eller eljest på sådan höjd över den angränsande marken, att därav kan uppstå våda för vägfärdande, skall vid vägen finnas anbragt nödigt skyddsvärn.

Vid väg skola, till upplysning för de vägfärdande, finnas uppsatta erforderliga vägmärken.

38 §.

Utmed väg må ej upptagas grop eller grav av beskaffenhet att medföra fara för vägens bestånd.

39 §.

Annonstavla, reklamskylt eller dylikt må ej utan länsstyrelsens tillstånd förekomma utmed väg på mindre avstånd än femtio meter från vägbanans mitt. Vad nu är sagt avser dock icke å byggnad inom tätbebyggt område uppsatt tavla, skylt eller dylikt samt ej heller sådan anordning, som uppsatts å annorstädes belägen byggnad till upplysning om på stället bedriven affärsrörelse eller annan verksamhet. Stadgandet i första punkten äger ej heller tillämpning beträffande anslagstavla för meddelanden rörande kommunala angelägenheter, föreningssammanträden, auktioner eller dylikt.

Ej må i något fall inom synhåll från väg förekomma i första stycket avsedd anordning, som till form, färg eller eljest är av beskaffenhet att av vägfärdande kunna förväxlas med vägmärke eller säkerhetsanordning av fastställd typ.

Anordning, som allenast på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under förbud enligt första

(Kunql. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

stycket, må förbli orubbad, där ej vägsynenämnden föreskriver skyldighet för fastighetens ägare att borttaga anordningen. För skada, som uppkommer i anledning av sådant föreläggande, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

40 §.

Om framdragande av elektriska ledningar å eller utmed väg är särskilt stadgat.

Om arbetslag för vinterväghållning på landet.

41 §.

Därest länsstyrelsen prövar det erforderligt, skall å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln. Varje arbetslag tilldelas viss vägsträcka.

42 §.

Arbetslag bildas genom att länsstyrelsen utser erforderligt antal personer, vilka ha hemvist eller stadigvarande arbete på lämpligt belägna fastigheter, som länsstyrelsen bestämmer.

Den, som fyllt sexton men ej sextio år, vare skyldig att tjänstgöra i arbetslag.

Vad nu sagts gäller dock ej

a) den som av ämbete eller allmän tjänst är hindrad att tjänstgöra i arbetslag;

b) den som i yrke eller anställning skulle lida synnerligt förfång, om han utkallas till tjänstgöring i arbetslag;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av länsstyrelsen.

För den som avflyttar från orten upphör tjänstgöringsskyldigheten.

43 §.

Ägare eller brukare av fastighet eller den, som är satt att företräda ägaren eller brukaren, skall på anmodan av länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar föreslå, vem eller vilka som böra uttagas för fastigheten. I första hand böra föreslås personer, vilka förklarat sig villiga att tjänstgöra i arbetslaget.

Länsstyrelsen uttager i första hand dem, som åtagit sig tjänstgöringsskyldighet och som prövas därtill lämpliga.

44 §.

Länsstyrelsen förordnar tills vidare för fem år i sänder fogde för arbetslaget.

Fogde som tjänstgjort fem år är ej skyldig att mottaga nytt förordnande.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Fogden vare pliktig

att på anmaning av vägförvaltningen kalla arbetslagets medlemmar till tjänstgöring,

att under vägförvaltningens överinseende övervaka och leda fullgörandet av de arbetsuppgifter, arbetslaget fått sig förelagda, samt

att tillse att erforderliga åtgärder vidtagas för utseende av ersättare till den, som avgått ur arbetslaget.

Instruktion för fogde utfärdas av länsstyrelsen.

45 §.

Medlem av arbetslag är skyldig att, efter beslut av vägförvaltningen, på kallelse infinna sig till arbete på anvisad plats; dock äge han i sitt ställe sätta annan lämplig person.

46 §.

Ersättning till arbetslag skall utgå i mån av utfört arbete. Kan överenskommelse ej träffas, bestämmes ersättningen av länsstyrelsen.

Särskilda bestämmelser för stad eller stadlikt samhälle, som är väghållare.

47 §.

Stad som är väghållare vare berättigad att, under de förutsättningar och i den ordning särskilt stadgas, erhålla bidrag av statsmedel till väghållningen med nittiofem procent av den beräknade kostnaden för staden, efter avdrag för vad som belöper på vägmark och förvaltningskostnad.

48 §.

Underlåter staden att bygga väg, för vilken arbetsplan blivit fastställd och för vars byggande staden erhållit i 47 § stadgat bidrag av statsmedel, eller eftersätter staden underhållet av väg, och sker ej rättelse efter tillsägelse av vägförvaltningen, skall förhållandet anmälas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Styrelsen äger, även utan anmälan, förelägga staden viss tid, inom vilken erforderliga åtgärder skola hava vidtagits vid äventyr, om den tiden försittes, att styrelsen låter utföra dem på stadens bekostnad.

Innan föreläggande meddelas, skall länsstyrelsens yttrande inhämtas.

49 §.

Vad i 47 och 48 §§ stadgas om stad skall äga motsvarande tillämpning å stadlikt samhälle, som är väghållare.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Särskilda bestämmelser för stad eller stadsliknande samhälle, där kronan är väghållare.

50 §.

Skall i stad, där kronan är väghållare, väg byggas inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, skall, där ej Konungen annorlunda förordnar, staden utan kostnad för kronan tillhandahålla den mark, som erfordras för vägen.

Om stadens rätt att av tomtägare uttaga ersättning för marken är stadgat i stadsplanelagen.

51 §.

För iordningställande och upplåtande av väg såsom gata är i stad som här avses kronan i stället för staden ansvarig efter vad i 44 a § stadsplanelagen stadgas.

52 §.

Underhåll av väg i stad varom här är fråga skall, jämväl sedan vägen uppåtits såsom gata, i stället för staden åvila kronan enligt 54 § stadsplanelagen. Samma lag vare i fråga om gata, som förklarats tillika vara väg.

53 §.

Vad i 50—52 §§ stadgas om stad skall äga motsvarande tillämpning å stadsliknande samhälle, där kronan är väghållare.

Om vägsynenämnd.

54 §.

Vägsynenämnd skall utses för varje område, för vilket enligt vad särskilt föreskrivits skall finnas vägnämnd, så ock för stad, där väg finnes, samt stadsliknande samhälle, som är väghållare. Vägsynenämnd skall bestå av ordförande och två ledamöter.

Vid tillsättande av vägsynenämnd iakttages, att kunskap och erfarenhet beträffande såväl väghållning som jordbruk och skogsskötsel skola, såvitt möjligt, finnas företrädda inom nämnden.

55 §.

Ordförande och en ledamot i vägsynenämnden jämte suppleant för envar av dem förordnas av länsstyrelsen för fyra år, räknat från utgången av det år, då förordnandet meddelades. En ledamot jämte suppleant för honom utses för samma tid, inom vägnämndsområde av vägnämnden samt i stad eller stadsliknande samhälle av den myndighet, som utövar dess beslutanderätt. De två ledamöterna och suppleanterna för dem skola vara mantalsskrivna och boende inom vägsynenämndens område.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Avgår ordförande, ledamot eller suppleant före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall ersättare utses för den tid, som återstod för den avgångne.

56 §.

Den som vill påkalla vägsynenämndens prövning av något ärende skall göra framställning därom hos länsstyrelsen, som beslutar om ärendets hänskjutande till nämnden.

57 §.

Mot ordförande eller ledamot i vägsynenämnd gälla samma jäv, som i lag stadgas i fråga om domare.

Kan till följd av jäv eller laga förfall nämnden icke bliva fulltalig, skall länsstyrelsen förordna ersättare.

58 §.

För besluts fattande inom vägsynenämnden fordras, att nämnden är fulltalig. Äro vid omröstningen inom nämnden meningarna delade, gälla vad de flesta säga. Har envar sin särskilda mening, gälla ordförandens.

59 §.

Ordförande och ledamot i vägsynenämnd skola för sitt arbete och därmed förbundna kostnader njuta ersättning av väghållaren; dock äger nämnden, om det av särskild anledning prövas skäligt, ålägga väghållarens motpart att helt eller delvis återgälda väghållaren vad denne fått utgiva.

Väghållare eller annan sakägare äger ej rätt till ersättning för sin talans bevakande inför nämnden.

60 §.

Närmare bestämmelser rörande vägsynenämnd meddelas av Konungen.

Om ansvar, handräckning och fullföljd av talan.

61 §.

Bryter någon mot förbud, som meddelats i denna lag eller på grund av föreskrift däri;

eller underlåter ägare av fastighet att ställa sig till efterrättelse föreläggande, som meddelats med stöd av 33 § tredje stycket, 36 § första stycket eller 39 § tredje stycket;	eller underlåter ägare av fastighet att ställa sig till efterrättelse föreläggande, som meddelats med stöd av 33 § tredje stycket eller 39 § tredje stycket;
---	--

eller eftersätter fogde för arbetslag vad honom åligger;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

eller underlåter, utan tillstånd eller godtagbar anledning, medlem av arbetslag att på kallelse inställa sig till eller fullgöra arbete och har han ej satt annan lämplig person i sitt ställe,
straffes med böter från och med tio till och med trehundra kronor.

62 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

63 §.

Uppföres byggnad i strid mot förbud, som meddelats i eller med stöd av 33 eller 34 §, äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad sålunda olagligen skett. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

Varder förbud, som meddelats i eller med stöd av 32, 33, 38 eller 39 § och ej avser byggnads uppförande, icke iakttaget och sker ej rättelse genast efter tillsägelse av väghållaren eller utmätningssmannen i orten, eller efterkommes ej föreläggande, som meddelats med stöd av 33 § tredje stycket, 36 § första stycket eller 39 § tredje stycket, äger utmätningssmannen föranstalta om rättelse.

Varder förbud, som meddelats i eller med stöd av 32, 33, 38 eller 39 § och ej avser byggnads uppförande, icke iakttaget och sker ej rättelse genast efter tillsägelse av väghållaren eller utmätningssmannen i orten, eller efterkommes ej föreläggande, som meddelats med stöd av 33 § tredje stycket eller 39 § tredje stycket, äger utmätningssmannen föranstalta om rättelse.

64 §.

Ansökan om handräckning enligt 63 § må göras av väghållaren. Kostnaden för förrättningen skall, där ansökan gjorts av annan väghållare än kronan, förskjutas av väghållaren och omedelbart efter förrättningens slutförande av utmätningssmannen uttagas hos den försumlige.

65 §.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut om fastställande av arbetsplan för väg, om förändring av enskild väg till allmän, om inrättande av särskild vinterväg eller om indragning av väg meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut om fastställande av arbetsplan för väg, om förändring av enskild väg till allmän, om inrättande av särskild vinterväg eller om indragning av väg meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

från den dag, då beslutet meddelades, från den dag, då beslutet meddelades,
däröver anföra besvär hos Konungen. däröver anföra besvär hos Konungen,
*dock att menighet äger tillgodonjuta
femton dagar längre besvärstid än nu
sagts.*

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut i annan fråga, som omförmäles i denna lag eller med stöd av densamma utfärdad författning, må klagan hos Konungen föras i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

66 §.

Över länsstyrelsens beslut i fråga, som omförmäles i denna lag eller med stöd av densamma utfärdad författning, må klagan hos Konungen föras i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

67 §.

Den som ej åtnöjes med vägsynenämndens beslut i fråga, som omförmäles i denna lag, äger att över beslutet anföra besvär hos länsstyrelsen senast å femtonde dagen från det han erhöll del av beslutet.

68 §.

Besvär över beslut jämlikt 28 § om upplåtande av nyttjanderätt till mark för tillfällig väg, jämlikt 29 § om uppsättande av snöskärm, jämlikt 33 § första stycket om ökning av där angivna minsta avstånd eller jämlikt 34 § andra stycket om förbud att uppföra byggnad eller över föreläggande jämlikt 48 § må ej verka uppehåll med beslutets eller föreläggandets verkställande eller hindra uttagande av kostnad därför, med mindre den myndighet, som har att pröva besvären, annorlunda förordnar.

Övergångsbestämmelser.

69 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944.
Genom denna lag upphävas
lagen den 7 juni 1934 (nr 241) om allmänna vägar;
lagen den 16 maj 1930 (nr 141) om vägrätt;
så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersättes genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

70 §.

Kronan samt de städer och stadsliknande samhällen, vilka skola ombesörja väghållningen inom sina områden, skola den 1 januari 1944 övertaga de vägar, som enligt förut gällande lag äro att anse såsom allmänna.

71 §.

Är vid tiden för denna lags ikraftträdande fråga om byggande av väg, förändring av enskild väg till allmän, inrättande av särskild vinterväg eller indragning av väg beroende på länsstyrelsens prövning, skall ärendet handläggas och prövas i den ordning, som stadgas i nya lagen.

72 §.

Beslut om vägföretag, som av länsstyrelsen meddelats före den 1 januari 1944 men som icke verkställts före den 1 januari 1947, upphör att gälla sistnämnda dag, om icke dessförinnan vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Konungen äger dock föreskriva förlängning av tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst tre år.

Har länsstyrelse före den 1 januari 1944 beslutat, att enskild väg skall förändras till allmän under förutsättning, att vissa iståndsättningsarbeten utföras, skall beslutet förfalla, om arbetena icke verkställts före den 1 januari 1947.

Beslut om vägföretag, som av länsstyrelsen meddelats före den 1 januari 1944 men som icke verkställts före den 1 januari 1950, upphör att gälla sistnämnda dag, om icke dessförinnan vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Konungen äger dock föreskriva förlängning av tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst tre år.

Har länsstyrelse före den 1 januari 1944 beslutat, att enskild väg skall förändras till allmän under förutsättning, att vissa iståndsättningsarbeten utföras, skall beslutet förfalla, om arbetena icke verkställts före den 1 januari 1950.

73 §.

Har vägrätt uppkommit före den 1 januari 1944, skall, i stället för 19—24 §§ nya lagen, vad i 3—6 §§ lagen den 16 maj 1930 om vägrätt finnes stadgat om rätt till ersättning och om rätt att föra talan alltjämt äga tillämpning, dock att talan skall instämmas till ägodelningsrätten i den ort, där fastigheten ligger. Mål som anhängiggjorts före nya lagens ikraftträdande skola behandlas enligt äldre lag.

74 §.

Av länsstyrelse jämlikt äldre lag meddelat tillstånd till uppsättande eller bibehållande av grind å väg eller annat dylikt särskilt tillstånd skall icke till följd av denna lags ikraftträdande upphöra att gälla.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Beslut, som länsstyrelse eljest meddelat med stöd av äldre lag, vare, där ej annat följer av vad ovan stadgas, gällande intill dess annorlunda förordnas.

Har ägare av fastighet med stöd av äldre lag förelagts att verkställa röjning å fastigheten för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg, skall föreläggandet i och med den nya lagens ikraftträdande upphöra att gälla.

75 §.

Vad i denna lag stadgas om förbud i vissa fall mot byggnads uppförande samt om ansvar och handräckning vid överträdelse av sådant förbud skall icke äga tillämpning med avseende å byggnad, som vid 1943 års utgång redan påbörjats och mot vars uppförande hinder icke förelåg enligt då gällande bestämmelser.

76 §.

Upplag eller annan anordning, som skulle komma att falla under förbud enligt 33 §, må, om anordningen lagligen tillkommit före 1943 års utgång, förbliva orubbad, där ej vägsynenämnden föreskriver skyldighet för fastighetens ägare att borttaga, ändra eller utbyta anordningen. Underlåter ägaren att ställa sig föreläggandet till efterrättelse, vare lag som i 61 § och 63 § andra stycket sägs.

För skada, som uppkommer i anledning av föreläggande enligt första stycket, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

77 §.

Ersättning, som jämlikt 14 § lagen den 7 juni 1934 om allmänna vägar tillkommer stadsliknande samhälle för väghållning under år 1943 eller tidigare, skall bestämmas enligt förut gällande föreskrifter.

78 §.

Såvida ej Konungen för särskilt fall annorlunda förordnar, skola väg- och bropenningar, där de hittills av vägfärande erlagts, upphöra, då sådant kan ske utan förnärmande av någons enskilda rätt.

79 §.

Finnes kassa samlad för byggande eller underhåll av bro eller färja, som övertages till allmänt underhåll, och har den bildats genom sammanskott av väghållningsskyldiga, äga de att däröver förfoga. I annat fall skall den överlämnas till väghållaren.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

80 §.

Snöploglag, som vid denna lags ikraftträdande äro inrättade enligt bestämmelser i äldre lag, skola bibehållas till den 1 juni 1944 eller, om arbetslag för vinterväghållning dessförinnan uppsättes enligt denna lag, till dess så skett. Å sådant snöploglag skola förut gällande bestämmelser alltjämt äga tillämpning.

81 §.

Vägsynenämnd skall utses i god tid före denna lags ikraftträdande.

82 §.

Förordnar Konungen före den 1 januari 1944, att kronan skall från och med nämnda dag vara väghållare i stad, skall frågan, vilka gator i staden som böra förklaras tillika vara allmänna vägar, så snart ske kan upptagas och avgöras enligt vad i denna lag stadgas om förändring av enskild väg till allmän.

2) lag om ändring i vissa delar av stadsplanlagen den 29 maj 1931
(nr 142).

Härigenom förordnas, dels att i stadsplanlagen skall införas en ny paragraf av nedan angivet innehåll och betecknad såsom 44 a §, dels ock att 45, 54 och 56 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande anges.

44 a §.

Är kronan efter vad i lagen om allmänna vägar sägs väghållare i stad, skall vad ovan i 39, 40, 42 och 43 §§ stadgas i fråga om ansvarighet för staden att såsom gata iordningställa och upplåta allmän väg hava avseende å kronan, med iakttagande att framställning som i 42 § första stycket sägs må göras såväl av kronan som av staden. Kostnad, som föranledes av att gatan enligt stadsplanen bygges till större bredd eller med dyrbarare utförande i övrigt än som betingas av trafiken eller förses med underjordisk avloppsledning, skall dock gäldas av staden, där ej Konungen annorlunda förordnar.

45 §.

Ägare av tomt vid gata, som icke före den 1 januari 1908 upplåtits till allmänt begagnande, vare pliktig ersätta staden hälften av värdet av den mark, som erfordras för gatans utläggning framför hans tomt intill en bredd,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

motsvarande den å tomten enligt stadsplanen vid gatans upplåtande tillåtna hushöjden, ökad med en fjärdedel av samma höjd. Ingår i gatan allmän väg eller ock vägmark, som staden jämlikt 23 § nyttjar, skall vid ersättningsskyldighetens bestämmande vägen ej inräknas i gatubredden; dock skall denna inskränkning ej gälla såvitt avser allmän väg i stad, där kronan är väghållare och vägen efter det väghållningen övertagits av kronan byggts inom område som ingår i stadsplanen.

I fall — — — åliggande ersättningsskyldighet.

Har gatumark — — — samma mark.

54 §.

Underhåll av — — — å staden.

Är kronan väghållare i stad, skall beträffande allmän väg, som upplåtits såsom gata, underhållet åvila kronan, dock med den begränsning som avses i 44 a §. Samma lag vare i fråga om gata, som förklarats tillika vara allmän väg.

56 §.

Vad i — — — för köping.

Detsamma gälle — — — skall iakttagas.

Den inskränkning i tomtägars skyldighet att ersätta gatumark, som enligt 45 och 46 §§ eller motsvarande äldre bestämmelser äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, skall ej gälla i det fall, att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom område, som ingår i stadsplanen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944.

3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 § lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 8 §¹ lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse.

1 kap.

8 §.

Vad i — — — från kronan.

¹ Senaste lydelse, se 1930: 142.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ej heller — — — allmän begravningsplats.

Om upplåtelse av mark med vägrätt stadgas i lagen om allmänna vägar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944.

4) lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Härigenom förordnas *dels* att 77 § andra och tredje styckena samt 78 § andra stycket lagen den 12 maj 1917 om expropriation skola upphöra att gälla, *dels ock* att 79 och 79 a §§¹ samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse.

79 §.

Har den exproprierande enligt medgivande av ägaren eller stadgande i denna lag tagit mark i besittning utan att ersättningen blivit bestämd av expropriationsnämnd, och kan sådan uppskattning icke lämpligen äga rum, innan den anläggning, för vilken expropriationen sker, längre fortskridit, äge rätten på framställning av part låta anstå med tillsättande^a av nämnd.

79 a §.

Varder allmän — — — över marken.

Väghållaren äge i nu nämnt fall bortföra vad å marken anbragts för vägändamål, där ej Konungens befallningshavande med hänsyn till uppkommen fråga om markens begagnande som enskild väg aktar nödigt annorlunda bestämma. Är vad som må skiljas från marken ej bortfört inom ett år efter det vägen indragits eller vid den senare tidpunkt, Konungens befallningshavande på grund av särskilda omständigheter må hava bestämt, tillfalle det markens ägare utan lösen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944, dock att förut gällande bestämmelser skola äga tillämpning med avseende å expropriation för vägbyggnadsföretag, som av länsstyrelsen beslutats dessförinnan.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 77—79 §§ 1935: 91 och beträffande 79 a § 1930: 143.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5) lag om vad iakttagas skall i anledning av kronans övertagande av den allmänna väghållningen på landet.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt och förordningen den 30 juni 1936 (nr 451) angående statsbidrag till den allmänna väghållningen i riket

skola upphöra att gälla från och med den 1 januari 1944, där ej annat följer av vad nedan stadgas.

2 §.

Val av vägstämмоombud och suppleanter för dem skall icke förrättas under år 1943; och skall till följd härav någon röstlängd för sådant val icke upprättas.

3 §.

Utgifts- och inkomststat för vägdistrikt för år 1944 skall icke upprättas. Ej heller skall val av revisorer för samma år förrättas. Med hänsyn härtill vare hållande av ordinarie vägstämма under tiden från och med den 15 till och med den 31 augusti 1943 icke erforderligt.

4 §.

Den förteckning över antalet vägskattekrönor, varom förmäles i 58 § lagen om vägdistrikt, skall icke upprättas under år 1943.

5 §.

För granskning av vägstyrelses förvaltning under år 1943 ävensom för behandling av fråga om ansvarsfrihet därför eller av annat, efter utgången av år 1943 uppkommande spörsmål av beskaffenhet att böra upptagas å vägstämма skall gälla den ordning, som stadgas i lagen om vägdistrikt.

De ombud, som valts för åren 1940—1943, skola tjänstgöra jämväl vid vägstämма efter utgången av nämnda tid. Vad nu sagts gälle ock ordförande och vice ordförande, vilka av vägstämman utsetts för år 1943, där ej val av ordförande och vice ordförande för tid efter utgången av nämnda år ägt rum.

6 §.

Från och med den 1 januari 1944 skola vägdistriktens rätt till väg med vad därtill hörer ävensom distriktens tillgångar och förpliktelser övertagas av kronan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

7 §.

Har vägdistrikt efter den 1 januari 1939 i syfte att å kronan överföra väghållningskostnader, som bort gäldas genom utdebitering av vägskatt, underlåtit att utdebitera dylik skatt i den utsträckning, som påkallats av omständigheterna, eller försummat underhållet av allmän väg i sådan grad, att vägen den 1 januari 1944 icke befinner sig i vederbörligt skick, må ersättning uttagas genom påförande av särskild vägskatt på sätt i 8 § stadgas.

Samma lag vare där distrikt efter den 1 januari 1939 förfogat över distriktets tillgångar för andra ändamål än dem, distriktet haft att tillgodose, eller utan tillräckliga skäl slutit avtal eller gjort utfästelser, vilka avse även tid efter utgången av år 1943 och genom vilka kronan tillskyndas avsevärt förfång.

Har vägdistrikt efter den 1 januari 1942 i syfte att å kronan överföra väghållningskostnader, som bort gäldas genom utdebitering av vägskatt, underlåtit att utdebitera dylik skatt i den utsträckning, som påkallats av omständigheterna, eller försummat underhållet av allmän väg i sådan grad, att vägen den 1 januari 1944 icke befinner sig i vederbörligt skick, må ersättning uttagas genom påförande av särskild vägskatt på sätt i 8 § stadgas.

Samma lag vare där distrikt efter den 1 januari 1942 förfogat över distriktets tillgångar för andra ändamål än dem, distriktet haft att tillgodose, eller utan tillräckliga skäl slutit avtal eller gjort utfästelser, vilka avse även tid efter utgången av år 1943 och genom vilka kronan tillskyndas avsevärt förfång.

8 §.

Fråga om sådan ersättningsskyldighet, som i 7 § sägs, prövas av Konungen. Innan dylik fråga avgöres, skola yttranden inhämtas av länsstyrelsen samt av den vägstämman och den vägstyrelse, som senast representerat vägdistriktet.

Särskild vägskatt skall utgöras av dem, som jämlikt taxeringslängderna för året närmast efter det, varunder ersättningsskyldigheten av Konungen fastställts, äro inom vägdistriktets område skattskyldiga till allmän kommunal-skatt. Särskild vägskatt utgöras av envar skattskyldig i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som enligt bestämmelserna i kommunalskatte-lagen påförts honom i nämnda taxeringslängder.

Närmare bestämmelser om uttagande av särskild vägskatt meddelas av Konungen.

9 §.

Hava i samband med stadsbildning eller inkorporering meddelats bestämmelser om skyldighet för stad att under viss tid till vägdistrikt utgiva ersättning, må staden, i den mån ersättningen icke blivit gulden, helt eller delvis befrias från skyldigheten, om så finnes skäligt med hänsyn till kronans övertagande av den allmänna väghållningen på landet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Fråga om dylik befrielse skall upptagas och utredas av kammarkollegiet samt prövas av Konungen.

10 §.

De kostnader för avveckling av vägdistriktens förvaltning, som belöpa på tiden efter den 31 december 1943, skola gäldas av statsmedel.

11 §.

Beträffande uppbörd, indrivning och redovisning av vägs katt på grund av tidigare fattat beslut skola jämväl efter den 31 december 1943 förut gällande bestämmelser tillämpas, dock att redovisningen skall ske till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

12 §.

Närmare bestämmelser rörande kronans övertagande av den allmänna väghållningen på landet meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i svensk författningssamling.

6) lag om vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

I varje län skola finnas vägnämnder och en länsvägnämnd för att i vägfrågor företräda de lokala vägintressena på landet och i de städer, där kronan är väghållare.

För hela riket skall därjämte finnas en riksvägnämnd såsom rådgivande centralt organ i frågor av särskild betydelse för vägväsendet.

Om vägnämnd.

2 §.

Vägnämnd har till uppgift att verka för att vägbehoven inom nämndens område på bästa sätt tillgodoses.

I sådant hänseende har nämnden bland annat att avgiva av Konungen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelsen eller vägförvaltningen i lä-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

net infortrade yttranden i frågor om byggande av allmän väg, förändring av enskild väg till allmän, inrättande av särskild vinterväg och indragning av allmän väg samt att i övrigt fullgöra vad enligt denna lag eller särskild författning ankommer på vägnämnden.

Vägnämnd må hos Konungen an- föra besvär över beslut, som meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller länsstyrelsen.

Vägnämnd äger jämväl i övrigt framställa förslag i frågor rörande vägväsendet och vägtrafiken inom nämndens område samt må hos Konungen anföra besvär över beslut, som meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller länsstyrelsen.

3 §.

Vägnämndernas områden bestämmas av Konungen. Därvid iakttages, att delar av samma kommun icke förläggas till olika vägnämndsområden inom länet samt att sådant område icke må omfatta kommuner inom skilda län.

4 §.

Vägnämnd skall bestå av fem ledamöter. Ledamöter jämte suppleanter för dem väljas, om vägnämndsområdet utgöres av endast en kommun, av den fullmäktige och eljest av ombud för de i området ingående kommunerna.

5 §.

Ombuden jämte suppleanter för dem väljas av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige eller, där kommunalfullmäktige icke finnas, å kommunalstämma. Sker valet å kommunalstämma, äge en var, som är röstberättigad i kommunens allmänna angelägenheter, rösträtt. Varje röstande äge en röst. Vid lika rösttal skilje lotten.

Val av ombud förrättas under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november.

Antalet ombud bestämmas i förhållande till folkmängden sålunda, att en var kommun utser ett ombud för varje påbörjat befolkningstal av 2,000 eller det lägre tal, som må erfordras för att antalet ombud för hela vägnämndsområdet skall uppgå till minst 10.

Det ankommer på länsstyrelsen att i god tid före valet fastställa antalet ombud för en var kommun.

Varje kommun utser suppleanter till lika antal som ombud.

Val av ombud jämte suppleanter skall i kommun, som utser två eller flera ombud, vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvarar det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal ombud valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant val är särskilt stadgat. Sker ej valet proportionellt, skall bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Valbar till ombud eller suppleant för ombud är en var inom vägnämndens område boende man eller kvinna, som äger utöva rösträtt å kommunalstämma. I avseende å obehörighet såsom ombud skall vad om ordförande i kommunalstämma är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Ej må annan avsäga sig uppdraget att vara ombud eller suppleant för sådan än den, som av ämbete eller tjänst är hindrad att fullgöra uppdraget eller fyllt sextio år.

Ombud och suppleanter för dem väljas för fyra år, räknat från den 16 november det år, då valet skedde. Avgår ombud före utgången av nämnda tid, inkallas den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda. Där så erfordras, anställs fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

Underrättelse om val av ombud och suppleanter för dem, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen.

6 §.

Beträffande vägnämndsområde, som består av mer än en kommun, utsätter länsstyrelsen med iakttagande av vad i 9 § stadgas dag och tid för val av ledamöter jämte suppleanter i vägnämnden samt kallar ombuden till valförrättningen. Länsstyrelsen skall tillika bland ombuden utse en att leda förhandlingarna, till dess ordförande valts, samt tillställa den sålunda utsedde uppgift om varje i vägnämndsområdet ingående kommuns rösttal enligt den kommunala röstlängden.

Inträffar för ombud sådant hinder, att han ej kan inställa sig vid valförrättningen, åligger det honom att anmoda den närmast i ordningen varande suppleanten att infinna sig vid förrättningen. Är även denne hindrad, har han att anmoda den närmast därefter tjänstgöringsskyldige.

Valet må icke företagas, med mindre ombud med sammanlagt mer än två tredjedelar av vägnämndsområdets rösttal äro tillstädes.

Valförhandlingarna ledas av en ordförande, som utses av ombuden.

Ombud för kommun, som utsett allenast ett ombud, röstar vid valet för kommunens hela rösttal enligt den kommunala röstlängden. Det rösttal, som tillkommer ombud för annan kommun, bestämmes sålunda, att kommunens hela rösttal delas med siffran för antalet av kommunen utsedda ombud.

7 §.

Val av vägnämndsledamöter och suppleanter för dem skall vara proportionellt, därest det begäres av väljande med sammanlagt minst så många röster, som motsvarar det tal vilket erhålles, om samtliga väljandes rösttal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val skall gälla vad om proportionellt val å kommunalstämma är stadgat, i den mån avvikelse icke betingas av bestämmel-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

sen i 6 § om röstvärdets beräkning. Sker ej valet proportionellt, skall bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas.

8 §.

I avseende å valbarhet och obehörighet skall vad i 5 § är stadgat angående ombud äga motsvarande tillämpning beträffande ledamot och suppleant i vägnämnden.

Ämbets- eller tjänsteman i länsstyrelsen eller vägförvaltningen må icke vara ledamot eller suppleant i vägnämnden.

Ej må annan avsäga sig uppdraget att vara ledamot eller suppleant i vägnämnden än den, som av ämbete eller tjänst är hindrad att fullgöra uppdraget eller fyllt sextio år eller eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av vägnämnden, eller ock vid valet den som under de senaste fyra åren, det år valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom ledamot i vägnämnd.

9 §.

Ledamöter och suppleanter i vägnämnden väljas för fyra år, räknat från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förättas i december månad det år, då val av ombud ägde rum.

Avgår ledamot, inträder såsom ledamot för den återstående tjänstgöringstiden den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda. Där så erfordras, anställs fyllnadsval för sistnämnda tid.

10 §.

Ombuden skola i samband med valet av ledamöter i vägnämnden utse någon av dem att vara sammankallande och att leda nämndens förhandlingar, intill dess ordförande valts.

11 §.

Vägnämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande att tjänstgöra den tid, för vilken de blivit utsedda till ledamöter.

12 §.

Underrättelser om val av vägnämnd och sammankallande ledamot så ock av ordförande och vice ordförande i sådan nämnd skola, med angivande av de valdas namn och postadress, ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

13 §.

Vägnämnden sammanträder å det ställe och å de tider nämnden bestämmer och dessutom så ofta ordföranden finner det nödigt ävensom då länsstyrelsen därom förordnar eller minst två ledamöter för uppgivet ändamål göra

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

framställning därom. Om utsatt sammanträde skall meddelande ofördröjligen insändas till länsstyrelsen.

Vid vägnämndens sammanträden äga landshövdingen och vägdirektören eller den, någon av dem i sitt ställe förordnar, vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i beslut. *Är landshövdingen närvarande, äger han föra ordet.*

Vid vägnämndens sammanträden äga landshövdingen och vägdirektören eller den, någon av dem i sitt ställe förordnar, vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i beslut.

Om vägnämndens ordförande därom framställer begäran, skall vägdirektören eller, om denne av tjänstegöromål är förhindrad, av honom utsedd annan tjänsteman vid vägförvaltningen närvara vid sammanträde för att tillhandagå med upplysningar.

14 §.

Suppleanterna i vägnämnden böra i den mellan dem bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot.

Suppleant vare obetaget att även eljest närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i beslut.

15 §.

Vägnämnden må ej handlägga ärende, såvida icke minst tre av ledamöterna äro tillstädes.

Ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av nämnden godkänt hinder uteblir från sammanträde, skall böta till kronan fem kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

16 §.

Omröstning inom vägnämnden skall ske öppet, där ej vid val slutet omröstning begäres. Utgången bestämmes genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder.

17 §.

Vid vägnämndens sammanträde skall ordföranden föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

Justering av protokollet verkställs av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av nämnden utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av nämnden antingen genast eller vid nästa sammanträde. Avskrift av justerat protokoll skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Den som med begagnande av sin rätt enligt tryckfrihetsförordningen tagit avskrift av vägnämndens protokoll äger att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

18 §.

Ordföranden åligger att ombesörja vägnämndens skriftväxling, mottaga alla till nämnden ställda framställningar, vårda nämndens handlingar och hålla register över dem.

19 §.

För sitt arbete åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse av statsmedel med *tolv* kronor för sammanträdesdag. Ordföranden åtnjuter härutöver ett årligt arvode av tvåhundra kronor. Ordföranden är tillika berättigad till ersättning av statsmedel för renskrivning, porton och andra för uppdragets fullgörande nödiga omkostnader för vägnämnden. Ersättning må ej utgå för arvode till biträde, som må hava av ordföranden anlåtats vid protokollsföring.

För sitt arbete åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse av statsmedel med *aderton* kronor för sammanträdesdag. Ordföranden åtnjuter härutöver ett årligt arvode av tvåhundra kronor. Ordföranden är tillika berättigad till ersättning av statsmedel för renskrivning, porton och andra för uppdragets fullgörande nödiga omkostnader för vägnämnden. Ersättning må ej utgå för arvode till biträde, som må hava av ordföranden anlåtats vid protokollsföring.

Ordföranden och annan ledamot av nämnden äga för resa, som påkallats av uppdraget, av statsmedel åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet. För dag, då dagarvode åtnjutes, må likväl ej beräknas traktamentsersättning.

Räkning å dagarvoden samt resekostnads- och traktamentsersättning skall vara attesterad av ordföranden.

Om länsvägnämnd.

20 §.

Länsvägnämnd har till uppgift att verka för att vägfrågor, som äro gemensamma för flera eller alla vägnämndsområdena inom länet, erhålla den för hela länet ändamålsenligaste lösningen.

Länsvägnämnd har bland annat att avgiva av Konungen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelsen eller vägförvaltningen i länet infordrat yttrande samt att i övrigt fullgöra vad enligt denna lag eller särskild författning ankommer på nämnden.

Länsvägnämnden må hos Konungen anföra besvär över beslut, som meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller länsstyrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

21 §.

Ledamöterna i länsvägnämnden utses av länsstyrelsen samt skogsvårdsstyrelsen (skogsvårdsstyrelserna) och vägnämnderna i länet så, att länsstyrelsen förordnar två ledamöter samt skogsvårdsstyrelsen (en var av skogsvårdsstyrelserna) och varje vägnämnd en ledamot. För varje ledamot utses i enahanda ordning en suppleant.

Av de ledamöter, som förordnas av länsstyrelsen, skall en vara representant för städerna i länet. Vägnämnd må till ledamot i länsvägnämnd och suppleant för denne endast välja den, som vid valet är ledamot i vägnämnd. Av skogsvårdsstyrelse utsedd ledamot i länsvägnämnd skall vara förfaren i skogsbruk och väl förtrogen med skogsförhållandena inom länet.

I avseende å valbarhet i övrigt, obehörighet och rätt att avsäga sig uppdrag skall vad i 8 § är stadgat äga motsvarande tillämpning beträffande ledamot och suppleant i länsvägnämnden.

22 §.

Ledamöter och suppleanter i länsvägnämnd utses under januari eller februari månad året näst efter det, varunder val av ledamöter i vägnämnd ägt rum, för en tid av fyra år, räknat från den 1 mars det år, förordnandet eller valet skedde. Avgår ledamot, inträder för den återstående tjänstgöringstiden den för honom utsedde suppleanten såsom ledamot. Där så erfordras, förordnas ny ledamot eller anställs fyllnadsval för sistnämnda tid.

23 §.

Ordförande i länsvägnämnden utses av länsstyrelsen bland nämndens ledamöter. Nämnden utser själv inom sig vice ordförande.

Länsstyrelsen förordnar någon av dem, som utsetts till ledamöter i länsvägnämnden, att vara sammankallande och att leda nämndens förhandlingar, intill dess ordförande valts.

24 §.

Vad i 8 och 12 §§, 13 § andra och tredje styckena, 14 §, 15 § andra stycket och 16—18 §§ är stadgat skall äga motsvarande tillämpning med avseende å länsvägnämnd.

Vad i 8, 11 och 12 §§, 13 § andra och tredje styckena, 14 §, 15 § andra stycket och 16—19 §§ är stadgat skall äga motsvarande tillämpning med avseende å länsvägnämnd.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Länsvägnämnden sammanträder å det ställe och de tider nämnden bestämmer och dessutom så ofta ordföranden finner det nödigt ävensom då länsstyrelsen därom förordnar eller minst halva antalet av nämndens ledamöter för uppgivet ändamål gör framställning därom. Om utsatt sammanträde skall meddelande ofördröjligen insändas till länsstyrelsen.

Länsvägnämnden må ej handlägga ärende, såvida icke minst halva antalet ledamöter är tillstädes.

Beträffande arvode och ersättning i övrigt åt ordförande och ledamot i länsvägnämnd skall vad i 19 § är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att dagarvode skall utgå med aderton kronor.

Om riksvägnämnden.

25 §.

Riksvägnämnden har till uppgift att till Konungen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgiva infordrade yttranden ävensom att själv framställa förslag i viktigare ekonomiska och organisatoriska frågor rörande vägväsendet och vägtrafiken, såsom grunderna för den allmänna vägpolitiken ur ekonomisk, trafikteknisk och väggeografisk synpunkt eller med hänsyn till riksförsvarets behov, ävensom i lagstiftningsfrågor beträffande vägväsendet, vägtrafiken och trafiksäkerheten.

26 §.

Närmare bestämmelser rörande riksvägnämndens sammansättning och verksamhet meddelas av Konungen.

Om besvär.

27 §.

Menar någon, att val, som förrättats av ombud, vägnämnd eller länsvägnämnd, eller annat beslut, som meddelats av vägnämnd eller länsvägnämnd, icke tillkommit i laga ordning eller står i strid mot allmän lag eller författning, äge han däröver anföra besvär.

Besvären skola, jämte protokoll rörande valet eller beslutet samt i förekommande fall bevis om dagen då justering av protokollet ägde rum, ingivas till länsstyrelsen inom trettio dagar, räknade, vid besvär över val av ledamot eller suppleant i vägnämnd, från det valet skedde och eljest från den dag, då protokollet rörande valet eller beslutet justerades.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

28 §.

Utan hinder av förd klagan skall val eller beslut lända till efterrättelse, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar.

29 §.

Över länsstyrelsens beslut må klagan hos Konungen föras i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Övergångsbestämmelser.

30 §.

Denna lag skall, såvitt ej nedan annorlunda stadgas, träda i kraft den 1 januari 1944.

31 §.

Val av ombud och suppleanter för dem förrättas första gången under oktober månad 1943. Länsstyrelsen skall dessförinnan bestämma det antal ombud och suppleanter, som var kommun skall utse.

Ombuden och suppleanterna väljas första gången för tiden från och med den 1 november 1943 till och med den 15 november 1947.

32 §.

Val av ledamöter i vägnämnd och suppleanter för dem skall första gången äga rum under förra hälften av november månad 1943 samt avse tiden från och med den 16 november 1943 till och med utgången av år 1947.

33 §.

Val av ledamöter i länsvägnämnd och suppleanter för dem skall första gången äga rum under senare hälften av november månad 1943 samt avse tiden från och med den 1 december 1943 till och med utgången av februari månad 1948.

B) att riksdagen, med förklarande, att riksdagen funnit vissa jämkningar böra vidtagas i det vid propositionen fogade förslaget till stadga angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadga), måtte uttala, att stadgan bör givas en lydelse i överensstämmelse med följande såsom utskottets betecknade förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

stadga angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadga).

Härigenom förordnas som följer.

Avdelning I.**Olika slag av allmänna vägar.****1 §.**

Allmänna vägar äro av tre slag:

a) *huvudväg*, vartill hänföres väg, som är av synnerlig betydelse för den genomgående, långväga samfärdseln eller som eljest är av stor vikt för den allmänna samfärdseln mellan eller till huvudorter i ett län eller för förbindelsen med dylika orter i andra län;

b) *byggdeväg*, varmed avses annan väg än huvudväg och ödebygdsväg;

c) *ödebygdsväg*, varmed förstås väg, som till avsevärd längd sträcker sig över fjäll, genom skogar eller genom glest befolkade trakter och som, ehuru den icke prövas nödig för den allmänna samfärdseln, likväl är till synnerligt gagn för det allmänna såsom ägnad att främja landets uppodlande och bebyggande.

2 §.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bestämmer, på framställning av länsstyrelse eller efter länsstyrelses hörande, vilka vägar som skola anses såsom huvudvägar. Dock skall fråga om viss vägs hänförande till huvudväg, i händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hänskjutas till Konungens avgörande.

Avdelning II.**Bestämmelser angående landet.***Om förberedande utredning rörande behovet av allmän väg.***3 §.**

Ansökan om anläggning av väg göres hos länsstyrelsen.

4 §.

Göres ansökan om anläggning av väg, har länsstyrelsen, där ej med hänsyn till kända förhållanden finnes uppenbart, att ansökningen bör avslås, att utreda vägens betydelse och angelägenhetsgrad.

För sådant ändamål skall länsstyrelsen, där ansökningen gjorts av annan än vägnämnden, inhämta dennas yttrande. Länsstyrelsen bör även inhämta

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

yttranden av de myndigheter, vilkas verksamhetsområden beröras av företaget, och andra, vilkas hörande kan tjäna till upplysning i saken. Därest det med hänsyn till frågans omfattning och betydelse eller eljest finnes lämpligt, äger länsstyrelsen jämväl kalla trafikanter samt övriga, vilka saken kan angå, att vid sammanträde inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar yttra sig.

5 §.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke är av den betydelse, att den må byggas såsom allmän, eller att företaget, vid jämförelse med andra ifrågasatta arbeten, icke är av den angelägenhetsgrad, att medel till detsamma kunna påräknas under de närmaste åren, skall ansökningsen avslås, där ej annat föranledes av vad i andra stycket sägs. Eljest skall frågan, om företaget bör komma till stånd, prövas vid uppgörande av flerårsplan för arbeten av det slag, vartill företaget hör, eller vid upprättande av sådant förslag, som i 14 § avses. För sådant fall skall länsstyrelsen, där fråga är om annan väg än huvudväg, pröva, huruvida företaget är av den angelägenhetsgrad, att arbetsplan beträffande detsamma bör omedelbart upprättas. Avser ansökningsen huvudväg, hänskjutes frågan om företagets upptagande i flerårsplan och om upprättande av arbetsplan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Där synnerliga skäl därtill äro, äger länsstyrelsen, utan hinder av vad i första stycket sägs, föranstalta om upprättande av arbetsplan för vägföretag, oaktat medel till detsamma icke kunna påräknas under de närmaste åren.

6 §.

Vad i 4 och 5 §§ stadgats skall i tillämpliga delar gälla, där länsstyrelsen själv eller därtill av Konungen anbefalld eller efter framställning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptager fråga om anläggning av väg.

7 §.

Vad i 3—6 §§ stadgats skall i tillämpliga delar gälla jämväl fråga angående omläggning eller förbättring av väg.

Med avseende å beläggningsarbeten samt smärre eller brådskande omlägnings- eller förbättringsarbeten må dock förfarandet förenklas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall.

Om upprättande av flerårsplaner m. m.

8 §.

För att tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål, skola för varje län i mån av behov upprättas och fastställas

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

- a) en femårsplan för nyanläggning av samt omlägnings- och förbättringsarbeten på huvudvägar;
 - b) en fyraårsplan för omlägnings- och förbättringsarbeten på bygdevägar och ödebygdsvägar;
 - c) en fyraårsplan för nyanläggning av bygdevägar; samt
 - d) en fyraårsplan för nyanläggning av ödebygdsvägar.
- Fyraårsplanerna skola förnyas vartannat år.

9 §.

Upprättande och fastställande av flerårsplan skall ske under hänsynstagande till vägbehoven i olika delar av riket och möjligheterna att tillgodose dessa behov inom ramen för de medel, vilka under den tid, varom fråga är, kunna påräknas för arbeten av det slag planen avser.

I flerårsplan skola upptagas de vägföretag, som — under förutsättning att anslag beviljas — beräknas komma till utförande under den tid planen avser, med angivande av fördelningen av arbetena och de ungefärliga kostnaderna på olika år. Företagen upptagas i den ordning, som betingas av angelägenhetsgraden. Fördelningen på olika år skall ske så, att arbetena kunna bedrivas i en ur ekonomisk synpunkt lämplig arbetstakt samt vägförvaltningens personal och maskiner effektivt utnyttjas.

10 §.

Femårsplan för huvudvägar utarbetas särskilt för varje län av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Över planen skola yttranden inhämtas från vägnämnderna, länsvägnämnden och länsstyrelsen. Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därefter vidtagit de jämkningar i förslaget, som må påkallas av yttrandena, överlämnas detta jämte yttrandena till Konungen för prövning och fastställelse.

11 §.

Fyraårsplan upprättas av länsstyrelsen. Före upprättandet införskaffas från vägnämnderna uppgifter om de vägföretag, som anses böra utföras under den tid planen avser. Över planen skola vägnämndernas och länsvägnämndens yttranden inhämtas. Sedan länsstyrelsen vidtagit de jämkningar i planen, som påkallas av yttrandena, insändes denna jämte yttrandena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

Finner styrelsen planen böra godtagas, skall densamma av styrelsen fastställas. Anses åter jämkningar i planen erforderliga, hänskjutes frågan till Konungens prövning.

12 §.

Fastställd flerårsplan skall genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden, vederbörande vägnämnder,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

överlantmätaren och länsarkitekten, varjämte meddelande om fastställelsebeslutet skall intagas i länskungörelserna.

13 §.

Fastställd flerårsplan skall i huvudsak följas vid vägarbetenas bedrivande.

Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest ändring i ordningen för företagens utförande eller annan mera väsentlig avvikelse från flerårsplanen, äger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter samråd med länsstyrelsen, förordna härom.

I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till Konungens prövning.

Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest ändring i ordningen för företagens utförande eller annan mera väsentlig avvikelse från flerårsplanen, äger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter *länsvägnämndens och länsstyrelsens hörande*, förordna härom, *såvitt avser plan som fastställts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*. I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till Konungens prövning. *Är fråga om avvikelse från flerårsplan, som fastställts av Konungen, beslutar Konungen härom.*

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat beslut om avvikelse från flerårsplan skall genom styrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden och vederbörande vägnämnder, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna.

14 §.

Med ledning av förslag, som uppgjorts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande, bestämmer Konungen eller, där Konungen så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna bro- och beläggningsarbeten, som skola utföras med beviljade anslag.

Om upprättande av arbetsplaner.

15 §.

Vid upprättande av arbetsplan skall särskilt iakttagas att det trafikbehov, som föranlett planens upprättande, tillgodoses i största möjliga utsträckning;

att vägen anslutes till befintligt och planerat vägnät på ett ändamålsenligt sätt;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

att vägen med avseende å sträckning och byggnadssätt utföres så, att kostnaderna för densamma och för eventuell framtida förbättring i görligaste mån begränsas;

att onödigt intrång för fastighet och ur fastighetsbildningssynpunkt olämplig sträckning undvikas;

att nödig hänsyn tages till befintlig och blivande bebyggelse utmed vägen;

att vägens sträckning så vitt möjligt bestämmes så, att vägen erhåller en mjuk och naturlig inpassning i landskapet och att fornlämning eller naturföremål, som är av särskilt intresse för kännedomen om landets natur eller som på grund av märklig naturbeskaffenhet eller eljest bör för framtiden skyddas, icke beröres av företaget; samt

att arbetsplanen utarbetas med sådan noggrannhet, att planen vid renstakningen kan i sin helhet följas utan annat än oväsentliga jämkningar.

16 §.

Arbetsplan upprättas genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens eller vägförvaltningens i länet försorg.

17 §.

Vid utarbetande av arbetsplan skall samråd beträffande vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med länsstyrelsen och ordföranden i vägnämnden samt i förekommande fall med överlantmätaren, länsarkitekten och riksantikvariens ombud ävensom de övriga myndigheter, lokala organ och sammanslutningar, vilka hava ett väsentligt intresse av företaget.

18 §.

Under förrättning för upprättande av arbetsplan skall tillfälle beredas vägnämndens ordförande eller av honom utsett ombud ävensom envar ägare till fastighet, som beröres av företaget, därest han är känd och inom riket boende, att närvara vid terrängundersökning till utrönande av vägens sträckning och därvid framföra sina synpunkter. Kallelse till sådan undersökning sker genom posten. Dylik kallelse behöver ej lämnas, förrän förrättningsmannen verkställt en förberedande undersökning angående den lämpligaste sträckningen av vägen.

Är mark, som beröres av företaget, samfällid för flera fastigheter med skilda ägare, och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten utan må kallelsen översändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillställles någon, som äger behörighet därtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare och är marken samfällid för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

19 §.

Sedan arbetsplan upprättats, skall densamma i erforderligt antal exemplar överlämnas till länsstyrelsen. Om det med planen avsedda företaget inrymmer bro, färja, annat konstarbete eller beläggning eller ock avser längre sträcka av huvudväg eller annan väg, som sträcker sig genom två eller flera län, eller infartsväg till stad, så ock då anledning därtill eljest förekommer, skall dock planen före överlämnandet till länsstyrelsen insändas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för förberedande granskning, där ej styrelsen anorlunda förordnar.

Om arbetsplanen därvid finnes icke kunna godtagas i befintligt skick, förordnar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om den ändring i planen, som finnes påkallad, eller om upprättande av ny arbetsplan.

20 §.

Länsstyrelsen bestämmer den tid, inom vilken anmärkningar mot arbetsplanen skola ingivas till länsstyrelsen. Under denna tid skall planen eller kopia därav finnas tillgänglig för allmänheten hos länsstyrelsen, vägförvaltningen och vägnämndens ordförande.

Myndighet, vars verksamhetsområde beröres av företaget, så ock vägnämnd, kommunalnämnd, ägare av fastighet, över vilken vägen skall framdragas, ävensom sammanslutning och annan, som saken kan angå, skola genom länsstyrelsens försorg underrättas om den upprättade arbetsplanen, om den tid, inom vilken anmärkningar skola vara till länsstyrelsen inkomna, samt varest planen finnes tillgänglig. Envar ägare av fastighet, över vilken vägen skall framdragas, skall, därest han är känd och inom riket boende, tillika underrättas om vad av hans mark, som tages i anspråk för vägen, ävensom att lagakraftgående beslut om fastställande av arbetsplan medför skyldighet att upplåta marken till väghållaren mot ersättning, vilken bestämmes i den ordning lagen om allmänna vägar stadgar. Underrättelse till fastighetsägare skall lämnas genom rekommenderad försändelse. Är marken samfällid, skall vad i 18 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

Kan företaget antagas bliva av betydelse för närliggande stads eller annat samhälles kommunikationsförhållanden, skall även staden eller samhället underrättas om arbetsplanen.

Berör företaget område, för vilket stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller avstyckningsplan fastställts, eller invid sådant område belägen mark, skall från byggnadsnämnd, där sådan finnes, inhämtas yttrande, huruvida ur plansynpunkt något är att erinra mot företaget.

21 §.

Länsstyrelsen äger föranstalta om upprättande av alternativt förslag.

Innebär sådant alternativt förslag annat än oväsentlig ändring av upp-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

rättad arbetsplan, skall i den ordning som i 20 § stadgas tillfälle beredas dem, som därav beröras, att yttra sig.

22 §.

Sedan planen slutbehandlats av länsstyrelsen, skall planen jämte inkomna yttranden av länsstyrelsen med eget utlåtande insändas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

23 §.

Finner väg- och vattenbyggnadsstyrelsen arbetsplanen böra överarbetas, förordnar styrelsen härom. Vidtages annat än oväsentlig ändring i planen, skola yttranden inhämtas på sätt i 20 § sägs.

24 §.

Finner väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att arbetsplan, som förordats av länsstyrelsen, kan godtagas och att företaget äger tillräcklig aktualitet, skall styrelsen fastställa planen att lända till efterrättelse vid företagets utförande.

Anser sig styrelsen icke kunna fastställa av länsstyrelsen förordad arbetsplan, hänskjutes frågan till Konungens prövning.

25 §.

Beslut, varigenom Konungen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställt arbetsplan, skall genom styrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden, vederbörande vägnämnder, överlantmätaren och länsarkitekten, varjämte meddelande om beslut skall intagas i länskungörelserna. Envar ägare av fastighet, över vilken vägen framdrages, skall, där est han är känd och inom riket boende, underrättas om fastställelsebeslut, som meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, om vad den som vill klaga har att iakttaga och om äventyret, där sådant försummas. Är marken samfäll, skall vad i 18 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

Beslut, varigenom Konungen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställt arbetsplan, skall genom styrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden, vederbörande vägnämnder, överlantmätaren och länsarkitekten, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna. *Beslut, som meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, skall därjämte kungöras i kyrkan i den eller de församlingar, som beröras av beslutet.* Envar ägare av fastighet, över vilken vägen framdrages, skall, därest han är känd och inom riket boende, underrättas om fastställelsebeslut, som meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, om vad den som vill klaga har att iakttaga och om äventyret, där sådant försummas. Är marken samfäll, skall vad i 18 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

26 §.

Med avseende å beläggningsarbete eller mindre omläggnings- eller förbättringsarbete må förfarandet vid upprättande av arbetsplan, utan hinder av vad i 17—19 §§ är stadgat, förenklas samt inhämtande och avgivande av yttranden däröver på sätt i 20 och 22 §§ sägs inskränkas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Dock skall tillfälle alltid beredas ägare av fastighet, av vilken mark tages i anspråk för sådant företag, att yttra sig över arbetsplanen.

Är fråga om mindre, i flerårsplan ej upptaget omläggnings- eller förbättringsarbete och har ägare av fastighet, av vilken mark skall tagas i anspråk för företaget, genom skriftlig handling upplåtit vägrätt till marken, må företaget, om av omständigheterna klart framgår att detsamma icke kan lända någon till förfång, efter vägförvaltningens i länet beprövande utföras utan att på sätt i 20, 22 och 24 §§ stadgas yttranden över arbetsplan infordrats och avgivits eller planen blivit fastställd.

27 §.

Närmare anvisningar om upprättande av arbetsplan meddelas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Om förändring av enskild väg till allmän.

28 §.

Ansökan om förändring av enskild väg till allmän göres hos länsstyrelsen.

Uppkommer fråga om förändring av enskild väg till allmän, åligger det länsstyrelsen, där ej med hänsyn till kända förhållanden finnes uppenbart, att ansökningen bör avslås, att utreda, om vägen är av den betydelse att den kan förändras till allmän, samt det skick vari vägen befinner sig.

Tillfälle skall beredas vägnämnden samt de lokala organ och andra, vilkas hörande kan tjäna till upplysning, att yttra sig i saken. Länsstyrelsen äger, därest så finnes lämpligt, kalla trafikanter samt övriga, vilka saken kan angå, att vid sammanträde inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar yttra sig.

29 §.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke utan betydande omläggnings- eller förbättringsarbeten kan upplåtas för allmän trafik, skall fråga om utförandet av sådana arbeten behandlas i den för vägbyggnadsärenden angivna ordningen samt spörsmålet om vägens förändring till allmän avgöras i samband därmed. Underrättelse härom skall genom länsstyrelsens försorg lämnas sökanden eller den, som väckt frågan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

30 §.

Sedan utredning i saken förebragts, skall länsstyrelsen — om ärendet icke, enligt vad i 29 § sägs, skall avgöras i samband med prövning av fråga om utförande av omlägnings- eller förbättringsarbeten på vägen — med eget utlåtande översända handlingarna i ärendet till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

31 §.

Uppkomna frågor om förändring av enskild väg till allmän skola, i den mån de icke skola avgöras i samband med byggnadsfrågor, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen prövas i ett sammanhang en gång om året, där icke särskilda skäl föranleda till annat.

32 §.

Är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i fråga om förändring av enskild väg till allmän av annan mening än länsstyrelsen, hänskjutes ärendet till Konungens prövning. I annat fall meddelar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beslut.

33 §.

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat beslut i ärende om förändring av enskild väg till allmän skall delgivas länsstyrelse, vägnämnd och sökande, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna.

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat beslut i ärende om förändring av enskild väg till allmän skall delgivas länsstyrelse, vägnämnd och sökande, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna samt kungöras i kyrkan i den eller de församlingar, som beröras av beslutet.

Om handläggning av vissa andra vägfrågor.

34 §.

Vad i 28, 30, 32 och 33 §§ är stadgat skall i tillämpliga delar gälla om inrättande av särskild vinterväg, om indragning av allmän väg, så ock om övertagande av väghållning, som åligger någon på grund av särskild förpliktelse.

Avdelning III.

Bestämmelser angående städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare.

35 §.

Göres hos länsstyrelsen ansökning om anläggning av allmän väg i stad, som själv är väghållare, ankommer det på länsstyrelsen att utreda vägens

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

betydelse och angelägenhetsgrad, där ej med hänsyn till kända förhållanden finnes uppenbart, att ansökningsen bör avslås.

Har frågan uppkommit annorledes än genom framställning av stadsfullmäktige i staden, skall deras yttrande inhämtas. Länsstyrelsen bör även inhämta yttranden av de myndigheter, vilkas verksamhetsområden beröras av företaget, och andra, vilkas hörande kan tjäna till upplysning i saken. Därest det med hänsyn till frågans omfattning och betydelse eller eljest finnes lämpligt, äger länsstyrelsen jämväl kalla trafikanter samt övriga, vilka saken kan angå, att vid sammanträde inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar yttra sig.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke är av den betydelse, att den må byggas såsom allmän, eller att företaget, vid jämförelse med andra ifrågasatta arbeten, icke är av den angelägenhetsgrad, att medel till detsamma kunna påräknas under de närmaste åren, skall ansökningsen avslås. Prövar länsstyrelsen företaget vara av den angelägenhetsgrad, att statsbidrag till detsamma anses böra utgå under de närmaste åren, skola handlingarna i ärendet jämte utlåtande av länsstyrelsen översändas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för beaktande vid upprättande av fördelningsplan för tilldelning av statsbidrag till byggande av allmänna vägar och för biltrafiken viktiga gator i de städer och stadliknande samhällen, vilka äro väghållare. För sådant fall, så ock där staden är beredd att utföra arbetet utan statsbidrag, skall länsstyrelsen tillika förordna om upprättande av arbetsplan beträffande företaget.

36 §.

Vad i 35 § stadgats skall i tillämpliga delar gälla, där länsstyrelsen själv eller därtill av Konungen anbefalld eller efter framställning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptager fråga om anläggning av allmän väg.

I enahanda ordning behandlas jämväl fråga angående omläggning eller förbättring av allmän väg. Med avseende å beläggningsarbeten samt smärre eller brådskande omlägnings- och förbättringsarbeten må dock förfarandet förenklas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall.

37 §.

Om upprättande av fördelningsplan stadgas i förordningen om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadliknande samhällen, som äro väghållare.

38 §.

Arbetsplan skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, upprättas genom stadens försorg i enlighet med de anvisningar, som meddelas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Vad i 15 och 17—25 §§ samt 26 § första stycket stadgats skall i tillämp-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

liga delar gälla jämväl med avseende å arbetsplan beträffande vägbyggnadsföretag i stad, dock må arbetsplan beträffande sådan väg, som enligt fastställd stadsplan, stomplan eller avstyckningsplan skall ingå i gata eller annan allmän plats, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställas utan att yttranden över planen inhämtats eller avgivits på sätt i 20 och 22 §§ sägs.

39 §.

Vad i 28—34 §§ stadgats skall äga motsvarande tillämpning med avseende å väg inom stads område.

40 §.

Har Konungen förordnat, att köping eller annat samhälle på landet, för vilket stadsplanelagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, skall vara väghållare inom sitt område, skall vad i 35—39 §§ är stadgat i tillämpliga delar gälla jämväl med avseende å sådant samhälle.

Avdelning IV.

Bestämmelser angående städer, där kronan är väghållare.

41 §.

Frågor om byggande av allmän väg, förändring av enskild väg till allmän, inrättande av särskild vinterväg och indragning av väg, så ock om övertagande av väghållning, som åligger någon på grund av särskild förpliktelse, skola i stad, där kronan är väghållare, i tillämpliga delar handläggas i den ordning, som stadgats beträffande allmänna vägar på landet.

Övergångsbestämmelser.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1944.

De fyraårsplaner, om vilka i 8 § förmäles, skola första gången avse åren 1944—1947.

Fyraårsplaner för dessa år skola av länsstyrelserna upprättas samt efter vägnämndernas och länsvägnämndens hörande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen insändas före utgången av april månad 1944.

Femårsplanen för nyanläggning av samt omläggnings- och förbättringsarbeten på huvudvägar skall första gången avse åren 1944—1948.

Femårsplan för dessa år beträffande varje län skall av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen före utgången av januari månad 1944 upprättas och översändas till länsstyrelsen. Denna skall efter vägnämndernas och länsvägnämndens hörande före den 1 maj 1944 avgiva samt till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen insända eget yttrande över planen jämte handlingarna i ären-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

det. Sedan styrelsen vidtagit de jämkningar i planen, som påkallas av yttrandena, skall denna jämte inkomna yttranden före den 15 i samma månad överlämnas till Konungen för prövning och fastställelse.

C) att riksdagen, med förklarande, att riksdagen icke funnit sig kunna i oförändrat skick godkänna övriga vid propositionen fogade författningsförslag, måtte för sin del godkänna följande förslag till

1) förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till de städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare, utgår enligt vad nedan sägs statsbidrag till byggande och underhåll av allmänna vägar och för biltrafiken viktiga gator.

2 §.

Med väg förstås i denna förordning allt vad jämlikt 2 § lagen om allmänna vägar hör till väg eller anses såsom väg.

3 §.

Det ankommer på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att efter länsstyrelsens hörande för varje stad och samhälle bestämma de gator, vilka skola anses såsom för biltrafiken viktiga.

4 §.

Till byggande av väg räknas förutom anläggning av ny väg jämväl omläggning och förbättring av väg. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande gata.

5 §.

Till underhåll av väg eller gata räknas i denna förordning

1) åtgärd för vägs eller gatas vidmakthållande i ett för samfärdseln tillfredsställande skick såsom påförande av väghållningsämnen, trafikbanas jämnande, dikesrensning, underhåll och iståndsättande av bro eller färja samt ombyggnad av trumma;

2) uppsättande av skyddsvärn, vägmärke eller annan dylik anordning, såvitt ej åtgärden företages i samband med vägens eller gatans byggande;

3) öppnande och stängande av rörlig bro samt drift av färja; ävensom

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4) vintertid arbete för att hålla väg eller gata till erforderlig bredd fri från hinder av snö och is samt för vägs eller gatans utmärkande, där så tarvas, sandning ävensom åtgärd för körbanas bättrande genom påskottning av snö, där å kortare sträckor till följd av ojämn snösamling uppstått menföre, som med hänsyn till samfärdselns art och omfattning är till avsevärd olägenhet.

6 §.

I mån av tillgång å därtill anslagna medel utgår bidrag av statsmedel med nittiofem procent av stads eller samhälles kostnad för byggande av allmän väg.

7 §.

I mån av tillgång å därtill anslagna medel utgår statsbidrag med nittiofem procent av stads eller samhälles kostnad för iordningställande av för biltrafiken viktig gata, dock endast i den mån kostnaden icke täckes av de bidrag, som staden eller samhället äger eller, om erforderliga gatukostnadsbestämmelser antagits, skulle ägt uppbära av tomtägarna.

Där synnerliga skäl därtill äro, må Konungen medgiva statsbidrag med skäligt belopp även till den del av stads eller samhälles kostnad för iordningställande av gata, till vilken statsbidrag icke utgår enligt förstå stycket.

8 §.

Där Konungen prövar synnerliga skäl därtill föranleda, må, på de villkor Konungen finner anledning föreskriva, till väg- och gatubyggnadsföretag, som i 6 och 7 §§ avses, högre statsbidrag utgå än där sägs.

9 §.

Efter Konungens prövning i varje särskilt fall må med belopp, som Konungen finner skäligt, i kostnadsunderlaget för beräkning av statsbidrag till byggande av allmän väg eller gata, som är för biltrafiken viktig, inräknas ersättning för upplåtelse av mark och för annat intrång, som föranledes av vägens eller gatans byggande eller begagnande, ävensom kostnader för ersättningens fastställande av domstol. Är fråga om byggande av väg eller gata inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, må dock sådan ersättning inräknas i kostnadsunderlaget endast om företaget finnes vara för staden eller samhället synnerligen betungande.

10 §.

I kostnaden för väg- och gatubyggnadsföretag, till vilket statsbidrag erhålles, må icke inräknas förvaltningskostnad. Efter väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beprövande må dock i kostnaden inräknas utgift för upprättande

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

av arbetsplan och för renstakning ävensom för av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreskriven platskontroll och av styrelsen medgiven särskild kontroll eller arbetsledning.

Bygges allmän väg eller för biltrafiken viktig gata efter högre standard än som betingas av den allmänna samfärdselns behov, må statsbidrag icke beräknas å högre belopp än det, som skulle hava åtgått till byggande av en uteslutande efter samfärdselns behov anpassad väg eller gata.

11 §.

För tilldelning till städer och samhällen av statsbidrag till byggande av allmänna vägar och till anläggning av för biltrafiken viktiga gator skall väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsstyrelsernas hörande vartannat år upprätta och fastställa fördelningsplan, avseende de närmast följande två åren.

Till grund för dylik fördelningsplan skall läggas graden av ifrågakommande byggnadsföretags behövlighet för den allmänna samfärdseln.

Beslut om fastställande av fördelningsplan skall ofördröjligen delgivas varje stad och samhälle, som är väghållare.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äger att efter samråd med stad eller samhälle och efter länsstyrelsens hörande förordna, att i fastställd fördelningsplan upptaget företag må utbytas mot annat.

Finnes stad eller samhälle vara i behov av särskild tilldelning av statsbidrag till visst brådskande väg- eller gatubyggnadsföretag, utöver vad i fördelningsplanen upptagits, bör väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsstyrelsens hörande till Konungen avgiva förslag rörande dylikt särskilt bidrag samt villkoren för dess åtnjutande.

12 §.

Till stad eller samhälle utgår årligen statsbidrag med nittiofem procent av det belopp, vartill kostnaderna för underhållet av de allmänna vägarna och av de för biltrafiken viktiga gatorna inom staden eller samhället beräknas skäligen böra uppgå.

13 §.

Beräkningen av det belopp, som i 12 § avses, skall ske efter stadens eller samhällets hörande och med ledning av vad vägar och gator av liknande art i andra städer och samhällen kosta i underhåll.

I de beräknade underhållskostnaderna må icke inräknas förvaltningskostnad.

Utföres väg- och gatuhållningen efter högre standard än som betingas av samfärdselns behov, må statsbidraget icke beräknas å högre belopp än det, som skulle hava åtgått till underhåll av trafikleder, anpassade uteslutande efter samfärdselns behov.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

14 §.

I stads eller samhälles kostnader för underhåll av allmänna vägar och gator, som prövats för biltrafiken viktiga, må efter väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beprövande inräknas skälig ränta å medel, som använts för utförande av beläggning av väg eller gata (vägbanans stensättning, beläggning med cementbetong, asfalt eller dylikt), ävensom avskrivning å kostnaden för beläggningen med belopp, som anpassats efter beläggningens beräknade varaktighet. Härför erfordras, att beläggningen efter väg- och vattenbyggnadsstyrelsens medgivande utan statsbidrag utförts efter den 1 januari 1944. Det sammanlagda beloppet av ränta, avskrivning och den uppskattade årliga kostnaden för vägens eller gatans underhåll efter beläggningens utförande må dock icke överstiga beräknad årlig kostnad för underhåll av vägen eller gatan medelst grusning eller makadamisering.

15 §.

Det belopp, vartill stads eller samhälles kostnader för underhållet av de allmänna vägarna och av de för biltrafiken viktiga gatorna beräknas årligen uppgå, fastställs av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för en tid av fyra år.

Om under löpande fyraårsperiod stads eller samhälles väg- och gatuhållningsskyldighet ökas genom inkorporering eller genom att enskild väg övertages till allmänt underhåll eller gata förklaras skola anses såsom för biltrafiken viktig eller allmän väg eller sådan gata, som nyss sagts, bygges eller allmän väg indrages, skall det fastställda beloppet för återstående del av fyraårsperioden jämkas med hänsyn därtill.

Inträda eljest under löpande fyraårsperiod väsentligen förändrade förhållanden i avseende å underhållet, må ny fastställelse äga rum.

Beslut om fastställelse eller jämkning av belopp, som i 12 § avses, skall delgivas vederbörande stad eller samhälle.

16 §.

Stad eller samhälle för löpande kalenderår tillkommande statsbidrag till väg- och gatuunderhållet utanordnas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i juli månad. Statsbidrag till väg- och gatubyggnadsföretag utbetalas av styrelsen i förskott i mån av arbetets fortgång, dock att någon del av statsbidraget, i regel en tiondel, bör innehållas, till dess arbetet blivit godkänt. Till arbete eller viss del därav, för vars utförande erfordras tillstånd av vattendomstol, må statsbidrag ej utbetalas förrän sådant tillstånd erhållits.

17 §.

Statsbidrag utgår icke till iordningställande eller underhåll av gata, vars iordningställande påbörjats efter den 1 januari 1944, såvida ej företaget ut-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

föres enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen före arbetets påbörjande granskad och godkänd arbetsplan.

Där särskilda skäl därtill föranleda, må Konungen medgiva, att statsbidrag må utgå utan hinder av vad nu sagts.

18 §.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall övervaka, att de medel, som tilldelats stad eller samhälle såsom statsbidrag till väg- och gatuhållningen, på lämpligt sätt användas för avsett ändamål. Till fullföljande av denna uppgift äger styrelsen meddela anvisningar rörande utförandet av de arbeten, till vilka statsbidrag utgår, ävensom rörande bokföringen av utgifterna för sådana arbeten.

Uraktlåter stad eller samhälle att ställa sig till efterrättelse av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen givna anvisningar, har styrelsen att anmäla förhållandet till Konungen.

19 §.

Det åligger stad eller samhälle att inom två år efter det statsbidrag till väg- och gatubyggnadsföretag uppburits verkställa med bidraget avsedda arbeten i sådan omfattning, att statsbidraget icke uppgår till högre belopp än nittiofem procent av de för de verkställda företagen i fördelningsplanen beräknade kostnaderna eller, där dessa överstiga de verkliga kostnaderna, nittiofem procent av sistnämnda kostnader. Där särskilda skäl därtill föranleda, äger dock väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bevilja staden eller samhället anstånd viss tid med fullgörande av sagda åliggande.

Arbete som utförts, innan statsbidrag beviljats, må icke inräknas bland de med bidraget verkställda företagen, med mindre tillstånd därtill meddelats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen före arbetets igångsättande.

Kostnad för väg- och gatubyggnadsföretag, som utföres på entreprenad, må icke inräknas bland de med bidraget verkställda arbetena, med mindre staden eller samhället i tillämpliga delar iakttagit gällande bestämmelser angående upphandling och arbeten för statens behov samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkänt entreprenören.

Där särskilda skäl därtill föranleda, må Konungen medgiva, att statsbidrag må utgå till företag utan hinder av vad i andra och tredje styckena sägs.

20 §.

Stad eller samhälle skall årligen före den 1 maj till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämna redogörelse för användningen under nästföregående år av staden eller samhället till väg- och gatuhållningen tilldelade statsbidrag.

Redovisning för användningen av bekommet statsbidrag till väg- och gatubyggnadsföretag skall till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgivas inom sex månader efter utgången av den tid, inom vilken den på bidragets emottagan-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

de grundade byggnadsskyldigheten bör jämlikt 19 § vara fullgjord. Beträffande dylik redovisning, som skall vara åtföljd av fullständiga räkenskaper, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att meddela närmare föreskrifter.

Har stad eller samhälle underlåtit att fullgöra sin mot erhållet statsbidrag svarande byggnadsskyldighet, skola de uppburna bidragsbelopp, beträffande vilkas användning staden eller samhället icke förmått vederbörligen redovisa, återbäras till statsverket jämte fem procent årlig ränta från den dag, bidraget uppbars.

21 §.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna förordning meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1944.

Med avseende å väg- och gatubyggnadsföretag, som påbörjats före den 1 januari 1944, skola hittills gällande bestämmelser äga tillämpning.

Den i 11 § omförmälda fördelningsplanen skall första gången fastställas före den 1 februari 1944 att gälla åren 1944 och 1945.

Är för stad eller del därav bestämmelse meddelad eller av ålder gällande angående skyldighet för fastighetsägare att helt eller delvis besörja eller bekosta gatas iordningställande eller underhåll, skall, intill dess bestämmelsen genom beslut av staden ändras, statsbidrag utgå endast till den del av kostnaderna för byggande och underhåll av gata, som icke bestrides av fastighetsägare eller som icke täckes genom de bidrag, som staden på grund av sådan bestämmelse äger uppbära.

Äligger det någon på grund av särskild förpliktelse att svara för eller bidraga till väg- eller gatuhållning i stad eller samhälle, skall, intill dess väg- eller gatuhållningen efter beslut i vederbörlig ordning övertages eller helt bestrides av staden eller samhället, statsbidrag utgå endast till den del av kostnaderna för sådan väg- eller gatuhållning, som icke fullgöres av annan eller som icke täckes genom de bidrag, vilka staden eller samhället på grund av dylik förpliktelse äger uppbära.

2) förordning om statsbidrag till städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare, för tillhandahållande av mark för allmän väg
m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till köping eller municipalsamhälle, där kronan är väghållare, utgår enligt vad nedan sägs bidrag av statsmedel för värdet av mark, som samhälle till-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

handahållit för byggande av allmän väg inom stadsplanelagt område, samt för å marken belägen byggnad, så ock för vad samhället visar sig hava utgivit i ersättning för intrång, som orsakas av vägens byggande eller begagnande, ävensom för domstols- och expropriationshandläggning.

Prövning av fråga om rätt för samhälle till sådant bidrag ankommer, där ej nedan annorlunda stadgas, på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

2 §.

Bidrag utgår med *sex*tiö procent av vad samhället visar sig hava utgivit i ersättning för mark, som särskilt förvärvats för vägen, samt för å marken belägen byggnad, så ock för intrång som orsakas av vägens byggande eller begagnande, samt för domstols- och expropriationshandläggning, allt i den mån ersättningen prövas skälig.

Bidrag utgår med *åttio* procent av vad samhället visar sig hava utgivit i ersättning för mark, som särskilt förvärvats för vägen, samt för å marken belägen byggnad, så ock för intrång som orsakas av vägens byggande eller begagnande, samt för domstols- och expropriationshandläggning, allt i den mån ersättningen prövas skälig.

Där synnerliga skäl därtill äro, må statsbidraget efter prövning av Konungens förhöjas utöver vad nu sagts.

3 §.

Har samhälle för allmän väg inom stadsplanelagt område tillhandahållit mark, som icke särskilt anskaffats för ändamålet, och finnes markens tillhandahållande vara för samhället betungande, må bidrag av statsmedel efter Konungens prövning beviljas samhället med så stor del av värdet av marken och därå belägen byggnad, som Konungen prövar skälig.

4 §.

Har samhälle, som erhållit statsbidrag för tillhandahållande av mark för allmän väg, av tomtägare uppburit ersättning för samma mark, åligger det samhället att utan dröjsmål till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inbetala så stor del av ersättningen som statsbidraget utgjort av samhällets kostnader för markens tillhandahållande.

Å belopp, som samhälle sålunda har att inbetala till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, skall tillika gäldas ränta efter fem procent om året från och med den 1 januari året efter det, då gatumarkersättningen bort erläggas till samhället.

Vid inbetalande av belopp, som i första stycket avses, skall samhället lämna fullständiga uppgifter till bedömande av gatumarkersättningens storlek.

5 §.

Har samhälle, som erhållit statsbidrag, eftergivit detsamma tillkommande rätt till ersättning av tomtägare, åligger det samhället att gottgöra statsverket härigenom tillskyndad skada.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

6 §.

Det åligger samhälle, som erhållit statsbidrag, att årligen, intill dess gatumarkens ersättning uppburits för samtliga tomter, för vilka sådan ersättning skall erläggas, före den 1 maj till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beträffande varje särskilt vägföretag avgiva redogörelse för de gatumarkens ersättningar, som uppburits under det sist förflutna kalenderåret, och angående orsaken till att ersättning icke uppburits för de tomter, för vilka sådan ersättning ännu icke redovisats.

7 §.

Är kronan väghållare i stad och har denna tillhandahållit mark för byggande av allmän väg, skall till staden utgå bidrag av statsmedel för värdet av marken jämte därå belägen byggnad ävensom för vad staden visar sig hava utgivit i ersättning för intrång, som orsakas av vägens byggande eller begagnande, samt för domstols- och expropriationshandläggning. Vad i 1—6 §§ stadgats beträffande statsbidrag till samhälle skall därvid äga motsvarande tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1944.

D) att motionerna I: 262, 266, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 284, 288, 293, 299 och 300 samt II: 377, 378, 382, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 405, 406, 415, 416, 417, 425, 426 och 427, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), B) och C) härövan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juni 1943.

På andra särskilda utskottets vägnar:

ELON ANDERSSON.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Elon Andersson, Heiding, Forslund, Johan Bernhard Johansson, Frans Ericson, Eklund, Carl Edmund Eriksson, Karl August Johanson, Velander, De Geer, Herman Ericsson* och *Björkman*; samt

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Staxäng, Andersson* i Tungalsta, *Andersson* i Falkenberg, *Sandberg, Severin, von Seth, Lindahl, Mattsson, Åkerström, Thapper* och *Pettersson* i Norregård.

Särskilt yttrande

av herrar *Johan Bernhard Johansson, Björkman, friherre De Geer, Stax-äng* och *von Seth*, vilka anfört följande:

»Då undertecknade fattat ståndpunkt till de i propositionerna nr 223 med förslag till lag om allmänna vägar m. m. samt nr 224 angående den statliga vägorganisationen m. m. upptagna frågorna ha vi utgått ifrån att enligt riksdagens beslut 1942 vägväsendet skall förstatligas och en reform i sådant hänseende genomföras snarast möjligt. Vårt ställningstagande får således icke tolkas såsom innefattande ett godkännande av detta beslut. I fråga om nödvändigheten eller lämpligheten av ett förstatligande av vägväsendet ansluta vi oss i stället till de uttalanden, som gjordes i den vid 1942 års riksdag vid andra särskilda utskottets utlåtande nr 2 fogade reservationen. Enligt vår mening har nämligen det nu slutförda utredningsarbetet lämnat stöd för riktigheten av de erinringar, som gjordes mot förslaget om ett förstatligande av vägväsendet. Den långt gående centralisering och byråkratisering, vilka utmärka den blivande vägförvaltningen, komma att medföra åtskilliga olägenheter. Framför allt torde man få räkna med att kostnaderna för vägväsendet icke, såsom förutsatts, komma att hålla sig inom den hittillsvarande ramen utan i stället komma att stiga vida utöver de nu gjorda beräkningarna. Redan föreliggande anslagsäskanden, vilka dock med hänsyn till nu rådande förhållanden fått hållas inom en ganska snäv ram, ge en antydning härom. Om vi således anse ett förstatligande av vägväsendet i och för sig onödigt, finna vi en sådan åtgärd så mycket mera betänklig i nu rådande läge, då stora krav ställas på den statliga förvaltningsapparaten och den yttersta sparsamhet med allmänna medel är synnerligen nödvändig.»

Reservationer:

A) Beträffande förslaget till lag om allmänna vägar:

Vid 2 §

1) av herrar *Elon Andersson, Carl Edmund Eriksson, Karl August Johansson, Severin* och *Lindahl*, som ansett, att utskottets yttrande beträffande denna paragraf bort hava följande lydelse:

»I motionerna I: 272 och II: 389 uttalas, att det vore av största vikt för en Orts jordbruk och näringsliv ävensom för dess persontrafik, att möjlighet funnes för intagande av enskild brygga till allmänt underhåll, även om den ej vore att hänföra till färjläge, därest bryggan vore nödvändig för den allmänna samfärdseln i berörda trakter och läge i direkt förbindelse med allmän väg. Med hänsyn härtill hemställa motionärerna, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med vad sålunda antytts brygga skall i tillämpliga avseenden jämfästas med allmän väg.

Motionärerna avse uppenbarligen att giva bestämmelserna i 2 § i förevarande lagförslag en sådan utformning att bryggor i större utsträckning än som hittills skett kunna intagas till allmänt underhåll. Vissa av de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin framställning, förtjäna otvivelaktigt beaktande. Frågan är emellertid av sådan betydelse, att den icke synes böra avgöras utan en mera ingående prövning. Det är för närvarande omöjligt att överblicka i vilken omfattning bryggor, som nu byggas och underhållas av kommuner, enskilda personer eller transportföretag, genom ett bifall till motionärernas framställning skulle komma att övertagas av staten och vilka ekonomiska konsekvenser, som detta skulle medföra för det allmänna. Utskottet finner sig fördenskull icke kunna tillstyrka bifall till motionerna»,
 samt i anslutning därtill

att 2 § i förslag till lag om allmänna vägar måtte erhålla den ordalydelse, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag.

2) av herr *Lindahl*.

B) Beträffande förslaget till lag om ändring i vissa delar av stadsplane-lagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Vid 45 §

av herr *Herman Ericsson*.

C) Beträffande förslaget till lag om vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd:

av herrar *Heiding, Forslund, Johan Bernhard Johansson, Eklund, Carl Edmund Eriksson, Karl August Johanson, Velander, Herman Ericsson, Stax-äng* och *Andersson* i Falkenberg, vilka anfört följande:

»Till grund för flera av de av utskottet framlagda och av oss biträdda förslagen om vissa ändringar i utkastet till lag om vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd har legat en önskan att ge mera stadga och styrka åt de organ, vilka inom den blivande organisationen skola företräda de lokala intressena och vägtrafikanterna. Vid ett genomförande av dessa förslag skulle man säkerligen erhålla en lokal organisation med möjligheter att förmedla kontakten mellan de centrala vägmyndigheterna och de olika ortsintressena, och det kan därför sättas i fråga, om behov föreligger av ett inrättande av en särskild riksvägnämnd. Detta stora organ, som enligt föreliggande utredningar skulle bestå av 30 à 40 personer, av vilka flertalet skulle utgöra representanter för de lokala nämnderna, torde bli ganska otympligt och svårhanterligt, och det kan ifrågasättas, om dess betydelse skulle komma att motsvara de kostnader, vilka ofrånkomligen skulle vara förenade med dess verksamhet. Med riksvägnämnden såsom ett särskilt led i instansordningen skulle sannolikt förekommande ärenden även avsevärt fördröjas och vägförvaltningen få en onödig byråkratisk tyngd.

Nu har visserligen blivit upplyst, att meningen vore, att riksvägnämnden skulle sammanträda endast en gång om året, samt att under mellantiden dess

uppgifter skulle handhavas av särskilda inom nämnden tillsatta utskott. Redan från de synpunkter, vilka legat till grund för förslaget om inrättande av en riksvägnämnd, kunna allvarliga invändningar göras mot en sådan anordning. Genom de anvisade åtgärderna skulle riksvägnämnden förlora än mer av den betydelse som man velat tillmäta densamma. I varje fall framgår av detta förslag, att det blir svårt att upprätthålla en funktionsduglig riksvägnämnd, och att man för att överhuvud få ut något resultat av dess verksamhet nödgas göra sådana förenklingar i organisationen att meningen med det hela förtryckes.

I likhet med 1938 års sakkunniga anse vi för övrigt, att inrättandet av en riksvägnämnd icke i samma mån som frågan om lokala nämnder hör samman med vägväsendets förstatligande. Ett definitivt ställningstagande till frågan om inrättande av en riksvägnämnd synes därför i vart fall kunna anstå, tills någon erfarenhet vunnits om de lokala nämndernas verksamhet och tills man hunnit se om det kommer att föreligga något verkligt behov av även en riksvägnämnd. På grund av det anförda få vi för vår del hemställa,

att 1 § andra stycket samt 25 och 26 §§ i förslaget till lag om vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd måtte utgå, ävensom att till följd därav den föreslagna lagen måtte erhålla följande rubrik: 'Lag om vägnämnder och länsvägnämnder'. »
